

INCIPIT PROLOGUS HIERONYMI IN DANIHELE PROPHETA

Danihelem prophetam iuxta Septuaginta interpretes Domini Salvatoris ecclesiae non legunt, utentes Theodotionis editione, et hoc cur acciderit nescio. Sive enim, quia sermo chaldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt Septuaginta interpretes easdem lineas in translatione servare, sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus liber est, sive aliud quid causae extiterit ignorans, hoc unum adfirmare possum, quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe Danihelem maxime et Ezram hebraicis quidem litteris, sed chaldaico sermone conscriptos, et unam Hieremiae pericopen, Iob quoque cum arabica lingua habere plurimam societatem.

Denique et ego adulescentulus, post Quintiliani et Tullii lectionem ac flores rethoricos, cum me in linguae huius pistrinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix coepissem halantia stridentiaque verba resonare et quasi per cryptam ambulans rarum desuper lumen aspicere, inpegi novissime in Danihelem et tanto taedio affectus sum, ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contemnere. Verum, adhortante me Hebraeo et illud mihi sua lingua crebrius ingerente: «labor omnia vincit improbus», qui mihi videbar sciolus inter eos, coepi rursum discipulus esse chaldaicus. Et ut vere fatear, usque ad praesentem diem magis possum sermonem chaldeum legere et intellegere quam sonare.

Haec idcirco, ut difficultatem vobis Danihelis ostenderem, qui apud Hebraeos nec Susannae habet historiam nec hymnum trium puerorum nec Belis draconisque fabulas, quas nos, quia in tote orbe dispersae sunt, veru ante posito easque iugulante subiicimus, ne videremur apud inperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de praeceptoribus Iudaeorum, cum Susannae derideret historiam et a Graeco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Africanus proposuit, ετυμολογίας ἡσ ἀπο τοῦ σχίνου σχίσαι καὶ ἀπο τοῦ πρῖνου πρῖσαι de graeco sermone descendere. Cuius rei nos intellegentiam nostris hanc possumus dare, ut verbi gratia dicamus ab arbore ilice dixisse eum «ilico pereas» et a lentisco «in lentem te comminuat angelus» vel «non lente pereas» aut «lentus, id est flexibilis, duca-

Vergil. Georg.
I,146

Dn 13,54-59

Prologus. Citantur AC et ΣΛΟΣΖΜΦls (= f apud r) ac c (edd. 1593 et 1598) r. Tit. eiusdem in danielem praefatio c | 1 [deest s usque ad 23] | danielum CΣ | 2 editionem CΣ | 4 easdem + linguae SΦ c | 5 chaldaicam AO | 6 scientem CΣ | ~ est liber Σ c | 8 quippe + est c | chaldaeo c. | 9 unum S; una CΣ | 10 ~ plurimam habere c | 13 anhelantia CΣZ c; mahellantia S. | 14 aspicerem SMΦ c | 15 ~ laborem ueterem c | uoluerim contemnere] contemnerem CΣ. | 16 me] quodam O; + quodam c | crebrius in sua lingua c. | uincit c; uincet S; ~ improbus omnia uincit c | 17 qui] et qui c | eos] hebraeos c | ~ esse discipulus c. | 18 uerum c | chaldaicum AOZΦ cr | 20 idcirco ÷ refero c | 22 uerum CΣO | anteposito c; ante disposito AO | 23 [adest s usque ad 42] | 25 quo - eam c. | 26 ετυμολογίας r cum archetypo varie ab antiquariis corrupto | σχοίνου σχοίσαι c | 27 cui rei CΣI | ~ uerbi gratia ut CΣ. | 28 ab] de c. | ilico + et s; ilic AO.; illic et SZ; ilicet Λ; licet C; uel ilico Φ | in lente A | 29 comminuit AS. |

AC
ΣΛΟΣΖΜΦ
l(s) cr

ris ad mortem» sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse
 Dn 3,51-90 otii tribus pueris cavillabatur, ut in camino aestuantis incendii metro luderent et per
 Dn 14,26.1-21 ordinem ad laudem Dei elementa omnia provocarent, aut quod miraculum divinae-
 que adspirationis indicium, vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum Belis
 Dn 14,32-38 machinas deprehensas, quae magis prudentia sollertis viri quam prophetali essent spi-
 ritu perpetrata. Cum vero ad Abacuc venerat et de Iudaea ad Chaldeam raptum dis-
 coforum lectitabat, quaerebat exemplum, ubi legissemus in toto Veteri Testamento
 quemquam sanctorum gravi volasse corpore et in puncto horae tanta terrarum spatia
 Ez 8,3 transisse. Cui cum quidam e nostris satis promptulus ad loquendum Hiezechiel ad-
 duxisset in medium et diceret eum de Chaldea in Iudeam fuisse translatum, derisit
 hominem et ex ipso volumine demonstravit Hiezechielem in spiritu se vidisse trans-
 positum. Denique et Apostolum nostrum, videlicet ut eruditum virum et qui Legem
 ab Hebraeis didicisset, non fuisse ausum adfirmare se raptum in corpore, sed dixisse:
 II Cor 12,2 «Sive in corpore sive extra corpus, nescio, Deus scit». His et talibus argumentis apo-
 cryphas in libro Ecclesiae fabulas arguebat.

Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo non haberi
 Danihelem apud Hebraeos inter Prophetas, sed inter eos qui Agiografa conscripserunt.
 In tres siquidem partes omnis ab eis Scriptura dividitur, in Legem, in Prophetas, in
 Agiografa, id est, in quinque et octo et undecim libros; de quo non est huius temporis
 disserere. Quae autem ex hoc propheta, immo contra hunc librum, Porfyrius obiciat,
 testes sunt Methodius, Eusebius, Apollinaris, qui multis versuum milibus eius vesaniae
 respondentes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos, o Paula et
 II Pt 1,13 Eustochium, fundatis pro me ad Dominum preces, ut quamdiu in hoc corpusculo
 sum, scribam aliquid gratum vobis, utile Ecclesiae, dignum posteris. Praesentium
 quippe iudiciis non satis moveor, qui in utramque partem aut amore labuntur aut odio.
 EXPLICIT PROLOGUS

INCIPIT LIBER DANIELIS PROPHETAE

Ier 25,11
 II Par 36,6.7!
Anno tertio regni Ioachim re-
 gis Iuda venit Nabuchodo-
 nosor rex Babylonis Hieru-
 salem et obsedit eam
²et tradidit Dominus in manu eius
 Ioachim regem Iudae
 et partem vasorum domus Dei
 et asportavit ea in terram Sennaar in
 domum dei sui

et vasa intulit in domum thesauri dei
 sui
³et ait rex Asfanaz praeposito eunu-
 chorum suorum
 ut introduceret de filiis Israhel
 et de semine regio et tyrannorum
⁴pueros in quibus nulla esset ma-
 cula
 decoros forma et eruditos omni sa-
 pientia
 cautos scientia et doctos disciplina
 et qui possent stare in palatio regis

Is 39,7

AC 30 ab arboris nomine CΣ.; arboris nomen Z | 31 aestuantes SZs | 32 ~ omnia elementa
 ΣΛΟΣΖΜΦ c | 34 sollertia prudentis CΣZ | 35 uenerit S.; ueniret c | ad²] in c | 36 lectitaret c |
 (ls) cr 38 ~ ad loquendum promptulus c | hiezechielem Mc | 42 [deest s usque ad 55] | 47 diui-
 datur AO.; diu diuiditur S. | prophetas + et c. | 48 et in undecim Φ c | 50 methodius +
 et CΣI(vid.) | eusebius + et CΣ c | apollinarius c. | 51 [deest l usque ad 55] | 52 ~ preces
 ad dominum CΣ. | 54 iudiciis + oblatrantium c | qui] quae AΣΛΖΦ | labuntur] lauda-
 buntur CΣ ||

Daniel. Citantur AC et ΣΛΟΣΖΜΦls (= f apud r) ac cr [Hi = Hieronymus, in Daniele].
 Tit. prophetia danielis c || 1,1 [adsunt passim s usque ad 2,1 et l usque ad 3,73] | ioiachim r;
 ioakim c. | babylonis + in sc | 2 ioiachim r; ioiacim s.; ioakim c. | iuda c | dei¹]
 domini CΣ | 3 arfanaz AO | suorum om. Φ c | 4 possint CZ; possunt Σ |

	ut doceret eos litteras et linguam Chaldeorum	tus puerorum qui vescuntur cibo regio	
V Rg 25,30	⁵ et constituit eis rex annonam per singulos dies	et sicut videris facies cum servis tuis	
Idt 12,1	de cibis suis et de vino unde bibebat ipse	¹⁴ qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus decem	
	ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis	¹⁵ post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores	
19; 2,17! 1 Mcc 2,59	⁶ fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Danihel Ananias Misahel et Azarias	prae omnibus pueris qui vescebantur cibo regio	
	⁷ et inposuit eis praepositus eunuchorum nomina	¹⁶ porro Malassar tollebat cibaria et vinum potus eorum dabatque eis legumina	
	Daniheli Balthasar et Ananiae Sedrac Misaheli Misac et Azariae Abdenago	¹⁷ pueris autem his dedit Deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientiam	5,12!
	⁸ proposuit autem Danihel in corde suo	Daniheli autem intellegentiam omnium visionum et somniorum	
Tb 1,12! Idt 12,2	ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius	¹⁸ conpletis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur	
	et rogavit eunuchorum praepositum ne contaminaretur	introduxit eos praepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor	
	⁹ dedit autem Deus Daniheli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum	¹⁹ cumque locutus eis fuisset rex non sunt inventi de universis tales	
Gn 39,21!	¹⁰ et ait princeps eunuchorum ad Danihel	ut Danihel Ananias Misahel et Azarias	6!
	timeo ego dominum meum regem	et steterunt in conspectu regis	Gn 41,46
5!	qui constituit vobis cibum et potum qui si viderit vultus vestros macilentiores prae ceteris adolescentibus coaevis vestris	²⁰ et omne verbum sapientiae et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos	
	condemnabitis caput meum regi	qui erant in universo regno eius	
	¹¹ et dixit Danihel ad Malassar quem constituerat princeps eunuchorum super Danihel Ananiam Misahel et Azariam	²¹ fuit autem Danihel usque ad annum primum Cyri regis	6,28
	¹² tempta nos obsecro servos tuos diebus decem	2 in anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium	1,2: 4,1-3
	et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum	et conterritus est spiritus eius et somnium eius fugit ab eo	1,2: Gn 41,8!
	¹³ et contemplare vultus nostros et vultus	² praecepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et Chaldei et indicarent regi somnia sua	5,7 6!

4 docerent CΣ | 6 et om. CSΦ | 7 et² om. Λ c | 10 ad danihelem ZMΦ c; danieli Σ | adolescentulis CΣ | 11 super danielem c; super danielum Σ. | misaelem c | 13 uescuntur C; + de AOS | uideris + sic CΣΛ | 17 libro] uerbo A | sapientia CΣΛ c | 19 ~ locutus fuisset eis Sl; ~ eis loc. fuisset c | ~ tales de uniuersis c | 21 regis -- persarum C || 2,1 [deest s usque ad v. 10] | 2 ergo] autem Φ c | et¹ om. CΣ | et⁴] ut Φ c M |

AC
ΣΛOSZMΦ
l(s) cr

qui cum venissent steterunt coram rege ³et dixit ad eos rex vidi somnium et mente confusus ignoro quid viderim

3,9 ⁴responderuntque Chaldei regi syriace rex in sempiternum vive

5,10! II Esr 2,3!

7 dic somnium servis tuis et interpretationem eius indicabimus

8 ⁵et respondens rex ait Chaldeis sermo recessit a me

3,96 nisi indicaveritis mihi somnium et coniecturam eius

peribitis vos et domus vestrae publicabuntur

5,71 ⁶si autem somnium et coniecturam eius narraveritis

praemia et dona et honorem multum accipietis a me

2; 4,6 somnium igitur et interpretationem eius indicate mihi

⁷responderunt secundo atque dixerunt

4 rex somnium dicat servis suis et interpretationem illius indicabimus

⁸respondit rex et ait

certo novi quia tempus redimitis

5 scientes quod recesserit a me sermo

⁹si ergo somnium non indicaveritis mihi una est de vobis sententia

quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueritis

ut loquamini mihi donec tempus pertranseat

somnium itaque dicite mihi ut sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini

¹⁰respondentes ergo Chaldei coram rege dixerunt

non est homo super terram qui sermonem tuum rex possit implere

sed neque regum quisquam magnus et potens verbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et Chaldeo

¹¹sermo enim quem tu rex quaeris gravis est

nec reperietur quisquam qui indicet illum in conspectu regis Gn 40,8!

exceptis diis quorum non est cum hominibus conversatio

¹²quo audito rex in furore et in ira 3,19

magna praecepit ut perirent omnes sapientes Babylonis

¹³et egressa sententia sapientes interficiebantur

quaerebaturque Danihel et socii eius ut perirent

¹⁴tunc Danihel requisivit de lege atque sententia

ab Arioch principe militiae regis qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis

¹⁵et interrogavit eum qui a rege acceperat potestatem

quam ob causam tam crudelis sententia a facie esset regis egressa

cum ergo rem indicasset Arioch Daniheli

¹⁶Danihel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi

¹⁷et ingressus est domum suam Ananiaeque Misaheli et Azariae sociis suis indicavit negotium 1,6!
17,18:
3,88

¹⁸ut quaerent misericordiam a facie Dei caeli super sacramento isto et non perirent Danihel et socii eius cum ceteris sapientibus Babylonis

¹⁹tunc Daniheli per visionem nocte mysterium revelatum est

et Danihel benedixit Deo caeli ²⁰et

AC 4 responderunt C Hi | 5 et¹ om. CΣ | 8 certe ΣSΦ c | quia] quod l(vid.) c | 9 deceptionem AOS | 10 [adest s usque ad v. 20] | et² om. CΣ | 11 ~ quaeris rex c | illud C | 12 in² om. AO | 13 quaerebanturque AΣOlc | 14 principem militiae ASI | 15 ~ potestatem acceperat c | ~ regis esset c | 17 ananiaeque + èt c | 19 ~ mysterium per uisionem nocte c | ~ benedixit daniel c. | deum Sl(vid.) c |

	locutus ait	ria	
Ps 112,21	sit nomen Domini benedictum a saeculo et usque in saeculum	qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor	10,14; Gn 49,11
Prv 8,14	quia sapientia et fortitudo eius sunt	quae ventura sunt novissimis temporibus	
7,25	²¹ et ipse mutat tempora et aetates	somnium tuum et visiones capitis tui in cubili tuo huiusmodi sunt	
Prv 8,15.161	transfert regna atque constituit dat sapientiam sapientibus et scientiam intellegendibus disciplinam	²⁹ tu rex cogitare coepisti in stratu tuo quid esset futurum post haec et qui revelat mysteria ostendit tibi quae ventura sunt	Gn 41,25! Apc 1,11
28! 13,42	²² ipse revelat profunda et abscondita et novit in tenebris constituta et lux cum eo est	³⁰ mihi quoque non in sapientia quae est in me plus quam in cunctis viventibus sacramentum hoc revelatum est sed ut interpretatio regi manifesta fieret et cogitationes mentis tuae scires	
Ps 138,12	²³ tibi Deus patrum meorum confiteor teque laudo quia sapientiam et fortitudinem dedisti mihi et nunc ostendisti mihi quae rogavimus te quia sermonem regis aperuisti nobis	³¹ tu rex videbas et ecce quasi statua una grandis statua illa magna et statura sublimis stabat contra te et intuitus eius erat terribilis	
I Esr 10,171	²⁴ post haec Daniel ingressus ad Arioch quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis sic ei locutus est sapientes Babylonis ne perdas introduce me in conspectu regis et solutionem regi enarrabo	³² huius statuae caput ex auro optimo erat pectus autem et brachia de argento porro venter et femora ex aere ³³ tibiae autem ferreae pedum quaedam pars erat ferrea quaedam fictilis	
5,13; 6,13	²⁵ tunc Arioch festinus introduxit Danihelem ad regem et dixit ei inveni hominem de filiis transmigrations Iudae qui solutionem regi adnuntiet	³⁴ videbas ita donec abscissus est lapis sine manibus et percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus et comminuit eos	34.35: 45!
5,121	²⁶ respondit rex et dixit Danieli cuius nomen erat Balthasar putasne vere potes indicare mihi somnium quod vidi et interpretationem eius	³⁵ tunc contrita sunt pariter ferrum testa aes argentum et aurum et redacta quasi in favillam aestivae areae rapta sunt vento nullusque locus inventus est eis lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus et implevit	
4,41	²⁷ et respondens Daniel coram rege ait mysterium quod rex interrogat sapientes magi et arioli et aruspices non queunt indicare regi		
22; Gn 40,8	²⁸ sed est Deus in caelo revelans myste-		

20 [deest s usque ad v. 30] | 21 transferet C | constituet ACΣΦ | 23 meorum] nostrorum AC
OMIc | 24 ingressus + est A; regressus Σ | babylonis¹ + et A | narrabo CΣΛSΦIcr | ΣΛOSZMΦ
25 daniel C | iuda c.; iudae CΣZ | 26 ~ mihi indicare c | 27 et² om. c. | nequeunt I(s) cr
c | 28 sunt¹] sint CΣOΦ; + in c | 30 [adest s usque ad v. 39] | 32 femora] femina CSsr;
feminalia Σ. | 33 quaedam² + autem c | 34 abscissus c. | lapis + de monte AMc |
35 in fauilla C | areae + quae AΦc |

- universam terram
 Gn 40,12 ³⁶ hoc est somnium
 interpretationem quoque eius dice-
 mus coram te rex
 5,18 ³⁷ tu rex regum es
 et Deus caeli regnum fortitudinem
 et imperium et gloriam dedit tibi
³⁸ et omnia in quibus habitant filii ho-
 minum et bestiae agri volucresque
 caeli dedit in manu tua
 Est 13,9! et sub ditione tua universa consti-
 tuit tu es ergo caput aureum
³⁹ et post te consurget regnum aliud
 minus te
 et regnum tertium aliud aereum
 quod imperabit universae terrae
⁴⁰ et regnum quartum erit velut ferrum
 quomodo ferrum comminuit et do-
 mat omnia
 sic comminuet omnia haec et conte-
 ret
⁴¹ porro quia vidisti pedum et digito-
 rum partem testae figuli et partem
 ferream
 regnum divisum erit
 quod tamen de plantario ferri orietur
 secundum quod vidisti ferrum mix-
 tum testae ex luto
⁴² et digitos pedum ex parte ferreos et
 ex parte fictiles
 ex parte regnum erit solidum et ex
 parte contritum
⁴³ quia autem vidisti ferrum mixtum
 testae ex luto
 commiscebuntur quidem humano
 semine sed non adhibebunt sibi
 sicuti ferrum misceri non potest tes-
 tae
 6,26! 7,18,27;
 Apc 11,15 ⁴⁴ in diebus autem regnorum illorum
 suscitabit Deus caeli regnum quod
 in aeternum non dissipabitur
- et regnum eius populo alteri non
 tradetur
 comminuet et consumet universa I Cor 15,24
 regna haec
 et ipsum stabit in aeternum
⁴⁵ secundum quod vidisti quod de 34,35;
 monte abscisus est lapis sine mani- IV Esr 13,6
 bus
 et comminuit testam et ferrum et
 aes et argentum et aurum
 Deus magnus ostendit regi quae Gn 41,25!
 futura sunt postea
 et verum est somnium et fidelis in-
 terpretatio eius
⁴⁶ tunc rex Nabuchodonosor cecidit in
 faciem suam et Danihelum adora-
 vit
 et hostias et incensum praecepit ut Act 14,12
 sacrificarent ei
⁴⁷ loquens ergo rex ait Daniheli
 vere Deus vester Deus deorum est et Dt 10,17!
 Dominus regum et revelans myste- IV Esr 10,38
 ria
 quoniam potuisti aperire sacramen-
 tum hoc
⁴⁸ tunc rex Danihelum in sublime extulit
 et munera multa et magna dedit ei
 et constituit eum principem super 5,11; Gn 41,41!
 omnes provincias Babylonis
 et praefectum magistratum super
 cunctos sapientes Babylonis
⁴⁹ Danihel autem postulavit a rege
 et constituit super opera provinciae
 Babylonis
 Sedrac Misac et Abdenago 3,12,97
 ipse autem Danihel erat in foribus
 regis
 3 Nabuchodonosor rex fecit statuam
 auream
 altitudine cubitorum sexaginta lati-
 tudine cubitorum sex

AC 37 regnum + et AΣΛO c | 38 bestias AOr | uolucres quoque c | 39 [deest s usque ad
 ΣΛOSZMΦ 3,1] | te² · argenteum c. | 40 comminuit] comminuet Al | ~ et conteret omnia haec
 l(s) cr c | 42 fictiles + et A | 43 quia] quod c; quomodo S. | ~ non potest misceri CΦlr |
 testae²] terrae CΣ. | 44 ~ alteri populo c | comminuet · autem Φ c | 45 abscisus c |
 testa C | futura] uentura Z c | sint AΛOZ | 46 danihelem ZMΦ c; danihel S | 47 myste-
 rium C | quoniam + tu c | ~ hoc sacramentum c | 48 danihelem SMΦ c | ~ magna
 et multa CΣΛΦr Hi | magistratum CSZΦ || 3, 1, altitudinem. AOSZM | [adest s passim
 usque ad v. 45] | latitudinem ASZ |

et statuit eam in campo Duram
provinciae Babylonis

94 2 itaque Nabuchodonosor rex misit
ad congregandos satrapas magis-
tratus et iudices

duces et tyrannos et praefectos
omnesque principes regionum ut
convenirent ad dedicationem sta-
tuae

quam erexerat Nabuchodonosor rex

3 tunc congregati sunt satrapae ma-
gistratus et iudices

duces et tyranni et optimates qui
erant in potestatibus constituti

et universi principes regionum
ut convenirent ad dedicationem sta-
tuae

quam erexerat Nabuchodonosor rex
stabant autem in conspectu statuae
quam posuerat Nabuchodonosor

25! Apc 10,11 4 et praeco clamabat valenter
vobis dicitur populis tribubus et lin-
guis

5.6:
10,11,15! 5 in hora qua audieritis sonitum tubae
et fistulae et citharae

sambucaae et psalterii et symphoniae
et universi generis musicorum

cadentes adorate statuam auream
quam constituit Nabuchodonosor
rex

6 si quis autem non prostratus adora-
verit

eadem hora mittetur in fornacem
ignis ardentis

15 7 post haec igitur statim ut audierunt
omnes populi sonitum tubae fistu-
lae et citharae

sambucaae et psalterii et symphoniae
et omnis generis musicorum

Is 44,17! 8 cadentes omnes populi et tribus et
linguae adoraverunt statuam aure-
am

quam constituerat Nabuchodono-
sor rex

8 statimque et in ipso tempore acce-
dentes viri chaldei accusaverunt
Iudaeos 9 dixeruntque Nabuchodo-
nosor regi

rex in aeternum vive

2,4!

10 tu rex posuisti decretum

10,11:
5,6!

ut omnis homo qui audierit sonitum
tubae fistulae et citharae

sambucaae et psalterii et symphoniae
et universi generis musicorum

prosternat se et adoret statuam au-
ream

11 si quis autem non procidens adora-
verit mittatur in fornacem ignis
ardentem

12 sunt ergo viri iudaei quos constituisti
super opera regionis Babyloniae
Sedrac Misac et Abdenago

97; 2,49

viri isti contempserunt rex decretum
tuum

deos tuos non colunt et statuam au-
ream quam erexisti non adorant

13 tunc Nabuchodonosor in furore et
in ira praecepit ut adducerent
Sedrac Misac et Abdenago

qui confestim adducti sunt in con-
spectu regis

14 pronuntiansque Nabuchodonosor
rex ait eis

verene Sedrac Misac et Abdenago
deos meos non colitis et statuam

auream quam constitui non adora-
tis

15 nunc ergo si estis parati quacumque
hora audieritis sonitum tubae fis-
tulae citharae

5! 6,7!

sambucaae psalterii et symphoniae
omnisque generis musicorum

prosternite vos et adorate statuam
quam feci

1 dura c Hi; durum O. | 2 omnesque] omnes A | 3 nabuchodonosor² | rex Σ c | 4 ualenter] uehementer CZ | 5 rex om. C | 6 ardentem OZsr | 7 tubae + et sr | et³ om. ASM Φr | et⁵ om. c | constituit CΣ; statuerat MΦ | 8 et om. AOZc | 11 ardentis CΣZMΦc | 12 babylonis OMIscr | 13 adducerentur AOZMΦc | 15 fistulae et citharae ACOZΦ; om. S.; fistulae Σ. | sambucaae + et Sc | omnisque] et omnis CΣ | quam feci] praem. auream ΣS; + auream A. |

- quod si non adoraveritis eadem hora
mitterini in fornacem ignis arden-
tem
et quis est Deus qui eripiat vos de
manu mea
¹⁶respondentes Sedrac Misac et Ab-
denago dixerunt regi Nabuchodo-
nosor
non oportet nos de hac re respondere
tibi
¹⁷ecce enim Deus noster quem colimus
potest eripere nos de camino
ignis ardentis et de manibus tuis
rex liberare
¹⁸quod si noluerit notum tibi sit rex
quia deos tuos non colimus et sta-
tuam auream quam erexisti non
adoramus
^{2,12} ¹⁹tunc Nabuchodonosor repletus est
furore et aspectus faciei illius in-
mutatus est super Sedrac Misac et
Abdenago
et praecepit ut succenderetur fornax
septuplum quam succendi consue-
rat
²⁰et viris fortissimis de exercitu suo
iussit ut ligatis pedibus Sedrac Mi-
sac et Abdenago
mitterent eos in fornacem ignis ar-
dentem
²¹et confestim viri illi vincti cum bra-
cis suis et tiaris et calciamentis et
vestibus
⁹¹ missi sunt in medium fornacis ignis
ardentis
²²nam iussio regis urgebat fornax
autem succensa erat nimis
porro viros illos qui miserant Sedrac
Misac et Abdenago interfecit flam-
ma ignis
²³viri autem hii id est tres
Sedrac Misac et Abdenago
cecidere in medio camini ignis
ardentis conligati
QUAE SEQUUNTUR IN HEBRAICIS VOLU-
MINIBUS NON REPPERI
²⁴et ambulabant in medio flammae ⁵¹
÷ laudantes Deum et benedicentes
÷ Domino
²⁵stans autem Azarias oravit sic aperi-
÷ ensque os suum in medio ignis ait
²⁶benedictus es Domine Deus patrum ^{52!}
÷ nostrorum et laudabilis et glorio- ^{III Esr 4,60}
÷ sum nomen tuum in saecula
²⁷quia iustus es in omnibus quae fecisti ^{Tb 3,2!}
÷ nobis ^{27.28:}
÷ et universa opera tua vera et viae ^{II Esr 9,33!}
÷ tuae rectae et omnia iudicia tua
÷ vera
²⁸iudicia enim vera fecisti iuxta omnia ³¹
÷ quae induxisti super nos et super
÷ civitatem sanctam patrum nostro-
÷ rum Hierusalem
÷ quia in veritate et in iudicio induxisti
÷ omnia haec propter peccata nostra
²⁹peccavimus enim et inique egimus ^{29.30:}
÷ recedentes a te et deliquimus in om- ^{9,5!}
÷ nibus
³⁰et praecepta tua non audivimus nec
÷ observavimus nec fecimus sicut
÷ praeceperas nobis ut bene nobis
÷ esset
³¹omnia ergo quae induxisti super nos ^{28!}
÷ et universa quae fecisti nobis vero
÷ iudicio fecisti
³²et tradidisti nos in manibus inimi-
÷ corum iniquorum
÷ et pessimorum praevaricatorumque
÷ et regi iniusto et pessimo ultra om-
÷ nem terram
³³et nunc non possumus aperire os
÷ confusio et obprobrium facti sumus
÷ servis tuis et his qui colebant te
³⁴ne quaesumus tradas nos in perpetu-
÷ um propter nomen tuum et ne dis-
÷ sipes testamentum tuum

AC 15 ardentis CΦc | eripiet c.; eruat M | 17 ardente Ast; ardenti S.; ardentem A. | rex]
ΣΛΟΣΖΜΦ o rex ΣSc | 18 sit om. Σ.; ~ sit tibi OSZMs c | 19 nabuchodonosor ÷ rex A | illius]
ls cr eius ΑΣ. | consueverat Ast] consueverat cet. | 20 ardentis Φlc | 23 id est om. A; ~ tres
id est Φc | camino ΣSc; caminis Φ. | hebraeis AASc | 24 deum om. C | 26 laudabile
c | 29 et¹ om. CΣl | 31 nobis + in c | 32 inimicorum + nostrorum c | 33 colebunt S.;
colunt ACΣΛO c |

II Mcc 6,16!	35	neque auferas misericordiam tuam a	÷ dunt servis tuis mala	
Is 44,11	÷	nobis propter Abraham dilectum	÷ confundantur in omni potentia et	
	÷	tuum et Isaac servum tuum et Is-	÷ robur eorum conteratur	
	÷	rahel sanctum tuum	45	sciunt quia tu Dominus Deus solus Ex 16,12! Ps 82,19!
	36	quibus locutus es pollicens quod	÷ et gloriosus super orbem terrarum	
Gn 22,17! Ier 33,22!	÷	multiplicares semen eorum sicut	46	et non cessabant qui in miserant eos
	÷	stellas caeli	÷ ministri regis	
	÷	et sicut harenam quae est in litore	÷ succendere fornacem naphtha et stup-	
	÷	maris	÷ pa et pice et malleolis	
Ier 42,2!	37	quia Domine inminuti sumus plus	47	et effundebatur flamma super fornacem
	÷	quam omnes gentes	÷ cem cubitis quadraginta novem	
	÷	sumusque humiles in universa terra	48	et erupit et incendit quos repperit
	÷	hodie propter peccata nostra	÷ iuxta fornacem de Chaldeis	
Os 3,4	38	et non est in tempore hoc princeps	49	angelus autem descendit cum Azaria I Mcc 2,59
Ps 73,9!	÷	et propheta et dux	÷ et sociis eius in fornacem	
	÷	neque holocaustum neque sacrificium	÷ et excussit flammam ignis de fornace	
	÷	neque oblatio neque incensum	50	et fecit medium fornacis quasi ventum
	÷	neque locus primitiarum coram te	÷ roris flantem	
	39	ut possimus invenire misericordiam	÷ et non tetigit eos omnino ignis 92; Is 43,2	
Ps 50,19!	÷	sed in anima contrita et spiritu humilitatis	÷ neque contristavit nec quicquam	
	÷	suscipiamur 40 sicut in holocaustum	÷ molestiae intulit	
	÷	arietum et taurorum	51	tunc tres quasi ex uno ore
	÷	et sicut in milibus agnorum pinguium	÷ laudabant et glorificabant et benedicebant	24
	÷	sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi	÷ dicebant Deo in fornace dicentes	
Is 49,23	÷	quoniam non est confusio confidentibus in te	52	benedictus es Domine Deus patrum 26! I Par 29,10!
	41	et nunc sequimur in toto corde et	÷ nostrorum et laudabilis et superexaltatus in saecula	
	÷	timemus te	÷ et benedictum nomen gloriae tuae	
	÷	et quaerimus faciem tuam 42 ne confundas nos	÷ sanctum et laudabile et superexaltatum in omnibus saeculis	
	÷	sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam	53	benedictus es in templo sancto gloriae tuae et superlaudabilis et supergloriosus in saecula
Ps 118,124!	÷	et secundum multitudinem misericordiae tuae	54	benedictus es in throno regni tui et superlaudabilis et superexaltatus in saecula
	43	et erue nos in mirabilibus tuis	÷ saecula	
Ps 113,9	÷	et da gloriam nomini tuo Domine	55	benedictus es qui intueris abyssos et sedes super cherubin et laudabilis Ps 98,1!
Ps 70,13!	44	et confundantur omnes qui ostendunt	÷ et superexaltatus in saecula	
			56	benedictus es in firmamento caeli et laudabilis et gloriosus in saecula Ps 150,1

38 et² om. CΣ | ~ dux et propheta c | 39 misericordiam + tuam c | animo contrito c. | AC
40 in holocausto ΛOSMΦls cr | tibi + et perface subsequentes te CΣΛ | 41 sequimur + te
c | 44 potentia + tua c | 45 et sciunt c | tu dominus Osr, cf. 6] tu es dominus ΛZMΦc:
tu domine ACΣSI | [deest s usque ad v. 65] | 46 miserant ΣΛSZMΦc; miserunt l | et³
om. C | 49 autem + domini ΣZMΦc | in fornace A; in fornaci O. | 51 tres OSr] illi
tres ZMl.; hi(i) tres cet. | deum Slc; dominum O | 52 laudabilis + et gloriosus c | et³
om. CΣ | 53 supergloriosus] superexaltatus AOS | 54 laudabilis A |

Ps 102,22; 144,10	57 benedicite omnia opera Domini Do- ÷ mino laudate et superexaltate eum ÷ in saecula	÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	
Ps 102,20!	58 benedicite angeli Domino laudate et ÷ superexaltate eum in saecula	72 benedicite lux et tenebrae Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	
59,60: Ps 148,4!	59 benedicite caeli Domino laudate et ÷ superexaltate eum in saecula	73 benedicite fulgura et nubes Domino ÷ laudate et superexaltate eum in sae- ÷ cula	
	60 benedicite aquae omnes quae super ÷ caelos sunt Domino laudate et su- ÷ perexaltate eum in saecula	74 benedicat terra Dominum laudet et ÷ superexaltet eum in saecula	Ps 148,7
Ps 102,21!	61 benedicite omnes virtutes Domini ÷ Domino laudate et superexaltate ÷ eum in saecula	75 benedicite montes et colles Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	Is 55,12! 75,76: Ps 148,9
62,63: Ps 148,3	62 benedicite sol et luna Domino lau- ÷ date et superexaltate eum in sae- ÷ cula	76 benedicite universa germinantia in ÷ terra Domino laudate et superexal- ÷ tate eum in saecula	
	63 benedicite stellae caeli Domino lau- ÷ date et superexaltate eum in saecu- ÷ la	77 benedicite fontes Domino laudate et ÷ superexaltate eum in saecula	77—79: Tb 8,7
68	64 benedicite omnis imber et ros Do- ÷ mino laudate et superexaltate eum ÷ in saecula	78 benedicite maria et flumina Domino ÷ laudate et superexaltate eum in sae- ÷ cula	78,79: Ps 68,35
	65 benedicite omnis spiritus Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	79 benedicite cete et omnia quae mo- ÷ ventur in aquis Domino laudate et ÷ superexaltate eum in saecula	
66—70: Ps 148,8	66 benedicite ignis et aestus Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	80 benedicite omnes volucres caeli Do- ÷ mino laudate et superexaltate eum ÷ in saecula	80,81: Ps 148,10
	67 benedicite frigus et aestus Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	81 benedicite omnes bestiae et pecora ÷ Domino laudate et superexaltate ÷ eum in saecula	
64	68 benedicite rores et pruina Domino ÷ laudate et superexaltate eum in sae- ÷ cula	82 benedicite filii hominum Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	
	69 benedicite gelu et frigus Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	83 benedicite Israhel Domino laudate et ÷ superexaltate eum in saecula	83—86: Ps 134,19,20
	70 benedicite glacies et nives Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	84 benedicite sacerdotes Domini Do- ÷ mino laudate et superexaltate eum ÷ in saecula	
Ps 18,3	71 benedicite noctes et dies Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	85 benedicite servi Domini Domino ÷ laudate et superexaltate eum in ÷ saecula	Ps 133,1!

AC 58 angeli + domini AΛOΦ|c | 60^r dominum AOI | 65 [adest s usque ad 6,12] | omnes
ΣΛΟΣΖΜΦ Λc | spiritus + dei Φc | 67 tot. v. om. CΣΛ | 68 ros CΣ | pruinae AΛOZΦsr | 73 [deest
(ls) cr | usque ad 14,41] | 74 domino AΣΛΖΜΦsr | laudate et supexaltate OMΦsr; laudet et
superexaltate A | 78 dominum AOS | 79 cete et om. S | caeti AΛM | 82 dominum
AOS | 83 benedicite S; benedicat ΣOZMΦc | dominum OSc | lauda et superexalta
CΛ.; laudet et superexaltet ΣZc | 84 domini om. CΣSZsr | 85 tot. v. om. ΛZ. | domini
om. CΣ |

⁸⁶ benedicite spiritus et animae iustorum Domino laudate et superexaltate eum in saecula

⁸⁷ benedicite sancti et humiles corde Domino laudate et superexaltate eum in saecula

2,17.18! ⁸⁸ benedicite Anania Azaria et Misahel Domino laudate et superexaltate eum in saecula

Ps 55,13! ÷ quia eruit nos de inferno et salvos fecit de manu mortis

÷ et liberavit de medio ardentis flammae et de medio ignis eruit nos

Ier 33,11! ⁸⁹ confitemini Domino quoniam bonus ÷ quoniam in saeculum misericordia ÷ eius

Ps 29,5! Ier 33,11! ⁹⁰ benedicite omnes religiosi Domino ÷ Deo deorum laudate et confitemini ÷ quia in omnia saecula misericordia ÷ eius

HUCUSQUE NON HABETUR IN HEBRAEO ET QUAE POSUIMUS DE THEODOTIONIS EDITIONE TRANSLATA SUNT

⁹¹ tunc Nabuchodonosor rex obstipuit et surrexit propere et ait optimatibus suis

21 nonne tres viros misimus in medio ignis conpeditos qui respondententes dixerunt regi vere rex

⁹² respondit et ait ecce ego video viros quattuor solutos et ambulantes in medio ignis et nihil corruptionis in eis est et species quarti similis filio Dei

50! ⁹³ tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis et ait Sedrac Misac et Abdenago servi Dei excelsi egredimini et venite statimque egressi sunt Sedrac Misac

et Abdenago de medio ignis

⁹⁴ et congregati satrapae magistratus et iudices et potentes regis

contemplabantur viros illos quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum

et capillus capitis eorum non esset adustus

et sarabara eorum non fuissent inmutata

et odor ignis non transisset per eos

⁹⁵ et erumpens Nabuchodonosor ait benedictus Deus eorum Sedrac videlicet Misac et Abdenago qui misit

angelum suum et eruit servos suos quia crediderunt in eo et verbum regis inmutaverunt

et tradiderunt corpora sua ne servirent

et ne adorarent omnem deum excepto Deo suo

⁹⁶ a me ergo positum est hoc decretum ut omnis populus et tribus et lingua quaecumque locuta fuerit blasphemiam

contra Deum Sedrac Misac et Abdenago

dispereat et domus eius vastetur neque enim est Deus alius qui possit ita salvare

⁹⁷ tunc rex promovit Sedrac Misac et Abdenago in provincia Babylonis

⁹⁸ Nabuchodonosor rex omnibus populis gentibus et linguis quae habitant in universa terra pax vobis multiplicetur

⁹⁹ signa et mirabilia fecit apud me Deus excelsus

placuit ergo mihi praedicare ¹⁰⁰ signa eius quia magna sunt

86 dominum AOS, *item v. seq.* | 88 ananias (et) azarias AΣOMΦ | et azarias et O.; et azarias M.; azaria(s) ΛSZΦs cr | de¹] ab A | liberavit + nos c | 90 confitemini ÷ ei c | quia] quoniam CΣS | omnia saecula] saeculum CΣS | ~ in hebraeo non habetur c | 91 in medium CΣΛs cr | ~ regi dixerunt c | 92 ~ quattuor viros solutos c.; ~ viros solutos quattuor Φ | 94 satrapae + et ΛO c | regis + et Σ; et reges C. | sarabarae AO; sarauera Σ; saraballa SMΦ; sarabala c | inmutatae AOZ; inminuta CΣ. | 95 quia] qui ΣΛ c | in eum AOSZM c | 96 propositum AMHi | et¹ om. OZ c | linguae CΣ | ~ alius deus c | 98 quae] qui S c |

AC
ΣΛOSZMΦs
cr

99.100:
Dt 6,22!

99.100:
4,31; 6,26.27!

2,5

12; 2,49

6,25!

I Pt 1,2!

6,22

2

	et mirabilia eius quia fortia et regnum eius regnum sempiternum et potestas eius in generatione et generationem	universae terrae 9folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea subter eam habitabant animalia et bestiae et in ramis eius conversabantur volucres caeli et ex ea vescebatur omnis caro	
Ps 144,13!			
1-3: 2,1,2 1-4: Gn 41,8!	4 ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea et florens in palatio meo		
7,15!	2 somnium vidi quod perterritum me et cogitationes meae in stratu meo et visiones capitis mei conturbaverunt me	10 videbam in visione capitis mei super stratum meum et ecce vigil et sanctus de caelo descendit	10.11: 20!
IV Esr 3,1			
5,7	3 et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis et ut solutionem somnii indicarent mihi	11 clamavit fortiter et sic ait succidite arborem et praecidite ramos eius excutite folia eius et dispergite fructum eius fugiant bestiae quae subter eam sunt et volucres de ramis eius	
5,8.15	4 tunc ingrediebantur arioli magi Chaldei et aruspices et somnium narraui in conspectu eorum	12 verumtamen germen radicum eius in terra sinite et alligetur vinculo ferreo et aereo in herbis quae foris sunt et rore caeli tinguatur et cum feris pars eius in herba terrae	20.23 22; 5,21 12.13: 29
2,27	et solutionem eius non indicaverunt mihi		
4.5: 15	5 donec collega ingressus est in conspectu meo Danihel	13 cor eius ab humano commutetur et cor ferae detur ei et septem tempora mutantur super eum	20
5,12!	cuius nomen Balthasar secundum nomen dei mei		
5,11!	qui habet spiritum deorum sanctorum in semet ipso et somnium coram eo locutus sum	14 in sententia vigilum decretum est et sermo sanctorum et petitio donec cognoscant viventes quoniam dominatur Excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit dabit illud et humillimum hominem constituet super eo	22.29; 5,21
2,6!	6 Balthasar princeps ariolorum quem ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in te et omne sacramentum non est impossibile tibi		
7	visiones somniorum meorum quas vidi et solutionem eorum narra		
8.9: 17.18! Ez 31,3	7 visio capitis mei in cubili meo videbam et ecce arbor in medio terrae et altitudo eius nimia	15 hoc somnium vidi ego rex Nabuchodonosor tu ergo Balthasar interpretationem narra festinus	4.5!
	8 magna arbor et fortis et proceritas eius contingens caelum aspectus illius erat usque ad terminos		

AC 100 in generationem AΛOZM c || 4,3 depositum C.; prepositum Σ. | 5 cui A c | eo] ipso
 ΣΛOSZMΦs Φ c | 6 quem] quoniam c. | sanctorum om. S.; ~ spiritum sanctorum deorum c; ~ deorum spir. sanct. C.; ~ deorum sanct. spir. Σ. | solutiones C | earum c. | narra + mihi
 ct AΛ | 9 subter ea ΛSΦs | 11 fructus CΣ c | subter ea AS | 12 in terram A | aereo + et CΣZ | 14 constituit AS | super eum ΣSZMsc | 15 rex om. C; ~ nabuchodonosor rex SM c |

quia omnes sapientes regni mei non
queunt solutionem edicere mihi
tu autem potes quia spiritus deorum
sanctorum in te est

¹⁶tunc Danihel cuius nomen Balthasar
coepit intra semet ipsum tacitus
cogitare quasi hora una
et cogitationes eius conturbabant
eum

respondens autem rex ait Balthasar
somnia et interpretatio eius non
conturbent te

respondit Balthasar et dixit
domine mi somnium his qui te ode-
runt

et interpretatio eius hostibus tuis sit

^{17.18:}
^{8.9!} ¹⁷arborem quam vidisti sublimem at-
que robustam

cuius altitudo pertingit ad caelum
et aspectus illius in omnem terram

^{Ez 17,23! 31,6} ¹⁸et rami eius pulcherrimi et fructus
eius nimius et esca omnium in ea
subter eam habitantes bestiae agri et
in ramis eius commorantes aves
caeli

¹⁹tu es rex qui magnificatus es et inva-
luisti

et magnitudo tua crevit et pervenit
usque ad caelum

et potestas tua in terminos universae
terrae

^{10.11} ²⁰quod autem vidit rex vigilem et sanc-
tum descendere de caelo et dicere
succidite arborem et dissipate illam

^{12.23} attamen germen radicum eius in
terra dimittite

et vinciaturo ferro et aere in herbis
foris

et rore caeli conspergatur et cum
feris sit pabulum eius

¹³¹ donec septem tempora commuten-
tur super eum

²¹haec est interpretatio sententiae

Altissimi

quae pervenit super dominum meum
regem

²²eicient te ab hominibus et cum bestiis 29; 5,21
feris erit habitatio tua

et faenum ut bos comedes et rore 12.13
caeli infunderis

septem quoque tempora mutabun-
tur super te

donec scias quod dominetur Excel- 14
sus super regnum hominum et cui-
cumque voluerit det illud

²³quod autem praecepit ut relinque- 12.20
retur germen radicum eius id est
arboris

regnum tuum tibi manebit postquam
cogoveris potestatem esse caeles-
tem

²⁴quam ob rem rex consilium meum
placeat tibi

et peccata tua elemosynis redime 12.11!
et iniquitates tuas misericordiis pau-
perum

forsitan ignoscat delictis tuis

²⁵omnia venerunt super Nabuchodo- 30
nosor regem

²⁶post finem mensuum duodecim in
aula Babylonis deambulabat

²⁷responditque rex et ait

nonne haec est Babylon magna
quam ego aedificavi in domum
regni

in robore fortitudinis meae et in
gloria decoris mei

²⁸cum adhuc sermo esset in ore regis
vox de caelo ruit

tibi dicitur Nabuchodonosor rex
regnum transiit a te ²⁹et ab homi- 22; 5,21
nibus te eicient

et cum bestiis feris erit habitatio tua 12.13
faenum quasi bos comedes

et septem tempora mutabuntur su-
per te

16 ~ una hora Ac | cogitationes + cordis A | 18 bestias AOZMs r | 19 qui] quia AZMs
r | 20 mutentur Mc | super eam A | 21 interpretatio + sermonis et C; + et Σ. | 22 feris-
que AOΦc | ut boues SsrM | 24 ignoscat c; + deus A | 25 omnia + haec c | 28 cum-
que sermo adhuc c. | regnum + tuum AZMc | transit O; transiet M; transibit Cc. |
29 ~ eicient te Sc | bestiis + et c |

14 donec scias quod dominetur Excel-
sus in regno hominum
et cuicumque voluerit det illud
25 ³⁰ eadem hora sermo completus est su-
per Nabuchodonosor
ex hominibus abiectus est
et faenum ut bos comedit
et rore caeli corpus eius infectum est
donec capilli eius in similitudinem
aquilarum crescerent et unguis
eius quasi avium
³¹ igitur post finem dierum ego Nabu-
chodonosor oculos meos ad cae-
lum levavi et sensus meus reddi-
tus est mihi
et Altissimo benedixi et viventem in
sempiternum laudavi et glorificavi
quia potestas eius potestas sempiter-
na
et regnum eius in generationem et
generationem
³² et omnes habitatores terrae apud
eum in nihilum reputati sunt
iuxta voluntatem enim suam facit
tam in virtutibus caeli quam in ha-
bitatoribus terrae
et non est qui resistat manui eius
et dicat ei quare fecisti
³³ in ipso tempore sensus meus rever-
sus est ad me
et ad honorem regni mei decorem-
que perveni
et figura mea reversa est ad me
et optimates mei et magistratus mei
requisierunt me
et in regno meo constitutus sum
et magnificentia amplior addita est
mihi
³⁴ nunc igitur ego Nabuchodonosor
laudo et magnifico et glorifico Regem
caeli
quia omnia opera eius vera et viae
eius iudicia
et gradientes in superbia potest hu-

miliare
5 Balthasar rex fecit grande convivium ^{Est 1,31}
optimatibus suis mille
et unusquisque secundum suam bi-
bebat aetatem
² praecepit ergo iam temulentus ut
adferrentur vasa aurea et argentea ^{I Esr 1,71}
quae asportaverat Nabuchodonosor
pater eius
de templo quod fuit in Hierusalem
ut biberent in eis rex et optimates
eius
uxoresque eius et concubinae
³ tunc adlata sunt vasa aurea ²³¹
quae asportaverat de templo quod
fuerat in Hierusalem
et biberunt in eis rex et optimates
eius
uxores et concubinae illius ⁴ bibebant
vinum
et laudabant deos suos aureos et
argenteos et aereos ferreos ligneos-
que et lapideos
⁵ in eadem hora apparuerunt digiti ²⁴
quasi manus hominis
scribentes contra candelabrum in su-
perficie parietis aulae regiae
et rex aspiciebat articulos manus
scribentis
⁶ tunc regis facies commutata est et ^{9; Na 2,10}
cogitationes eius perturbabant eum
et conpages renum eius solvebantur
et genua eius ad se invicem conlide-
bantur
⁷ exclamavit itaque rex fortiter ut in- ^{2,2; 4,3}
troducerent magos Chaldeos et
aruspices
et proloquens rex ait sapientibus
Babylonis
quicumque legerit scripturam hanc ^{16; 2,6}
et interpretationem eius manifes-
tam mihi fecerit
purpura vestiatur et torquem auream ^{Gn 41,421}
habebit in collo

AC 30 ex] et ex AΦc | 31 in generatione CSZΦ(partim)τ | 33 constitutus] restitutus ΦcHi ||
ΣΛΟΣΖΜΦs 5,3 aurea + et argentea Oc | fuit C | illius] eius ΛSMΦst | 4 et³ om. c | aereos + et
cr A | 5 scribentes ΛτM] scribentis cet. | 6 ~ facies regis c | conturbabant ACΣc | 7 pur-
puram CS | collo + suo CΣ |

- et tertius in regno meo erit
 15; 4,41 ⁸tunc ingressi omnes sapientes regis
 non potuerunt nec scripturam legere
 nec interpretationem indicare regi
 6; Na 2,10 ⁹unde rex Balthasar satis conturbatus
 est
 et vultus illius inmutatus est
 sed et optimates eius turbabantur
¹⁰regina autem pro re quae acciderat
 regi et optimatibus eius
 domum convivii ingressa est et pro-
 loquens ait
 2,41 6,6.21 rex in aeternum vive
 non te conturbent cogitationes tuae
 neque facies tua inmutetur
 14; 4,5 ¹¹est vir in regno tuo qui spiritum deo-
 rum sanctorum habet in se
 et in diebus patris tui scientia et sa-
 pientia inventae sunt in eo
 2,48! nam et rex Nabuchodonosor pater
 tuus
 principem magorum incantatorum
 Chaldeorum et aruspicum consti-
 tuit eum
 pater inquam tuus o rex ¹²quia spi-
 ritus amplior et prudentia intel-
 gentiaque
 1,17 interpretatio somniorum et ostensio
 secretorum ac solutio ligatorum in-
 ventae sunt in eo
 6,3; 10,1 hoc est in Danihele cui rex posuit
 nomen Balthasar
 nunc itaque Daniel vocetur et inter-
 pretationem narrabit
 2,26; 4,5 ¹³igitur introductus est Daniel coram
 rege
 ad quem praefatus rex ait
 tu es Daniel de filiis captivitatis Iu-
 dae
 quam adduxit rex pater meus de Iu-
 daea
 11; 4,5 ¹⁴audivi de te quoniam spiritum deo-
 rum habeas
 et scientia intellegentiaque ac sapi-
 entia ampliores inventae sint in te
¹⁵et nunc introgressi sunt in conspectu 8; 4,4!
 meo sapientes magi
 ut scripturam hanc legerent et inter-
 pretationem eius indicarent mihi
 et nequiverunt sensum sermonis
 huius edicere
¹⁶porro ego audivi de te quod possis
 obscura interpretari et ligata dis-
 solve
 si ergo vales scripturam legere et 7!
 interpretationem indicare mihi
 purpura vestieris et torquem auream
 circa collum tuum habebis
 et tertius in regno meo princeps eris
¹⁷ad quae respondens Daniel ait co-
 ram rege
 munera tua sint tibi et dona domus
 tuae alteri da
 scripturam autem legam tibi rex
 et interpretationem eius ostendam
 tibi
¹⁸o rex Deus altissimus regnum et 2.37
 magnificentiam gloriam et hono-
 rem
 dedit Nabuchodonosor patri tuo
¹⁹et propter magnificentiam quam de-
 derat ei
 universi populi tribus et linguae tre-
 mebant et metuebant eum
 quos volebat interficiebat et quos
 volebat percutiebat
 quos volebat exaltabat et quos vole-
 bat humiliabat
²⁰quando autem elevatum est cor eius 20.21:
 et spiritus illius obfirmatus est ad Ez 31,10.11
 superbiam
 depositus est de solio regni sui et
 gloria eius ablata est
²¹et a filiis hominum eiectus est 4,22.29
 sed et cor eius cum bestiis positum 4,12
 est

9 conturbabantur AΦ | 10 quae] qua CΣ | 11 inuenta A | 12 intellegentiaque + et c | AC
 in danihele COZMΦc; in daniel Δsr | 13 profatus Osr | quam] quem CΣΛc | ad-
 duxerat AOZ. | rex om. CΣM; ~ pater meus rex c | 14 inuenta OSZ | sunt MΦc; est
 OS; legi nequit Z | 15 et¹ om. C | huius] eius CΣ | ~ huius sermonis c | 16 interpreta-
 tionem + eius AOΦc | purpuram C | 17 eius om. Ssr | 19 percutiebat + et Φc | cr

- et cum onagris erat habitatio eius
faenum quoque ut bos comedebat
et rore caeli corpus eius infectum est
4.14 donec cognosceret quod potestatem
habeat Altissimus in regno homi-
num
et quemcumque voluerit suscitabit
super illud
22 tu quoque filius eius Balthasar non
humiliasti cor tuum cum scires haec
omnia
23 sed adversum Dominatorem caeli
elevatus es
3.4 et vasa domus eius adlata sunt co-
ram te
et tu et optimates tui et uxores tuae
et concubinae
vinum bibistis in eis
Apc 9,20 deos quoque argenteos et aureos et
aereos ferreos ligneosque et lapi-
deos
qui non vident neque audiunt neque
sentiunt laudasti
porro Deum qui habet flatum tuum
in manu sua et omnes vias tuas non
glorificasti
5 24 idcirco ab eo missus est articulus
manus quae scripsit hoc quod exa-
ratum est
25 haec est autem scriptura quae digesta
est
mane thecel fares
26 et haec interpretatio sermonis
mane numeravit Deus regnum tuum
et conplevit illud
27 thecel adpensus es in statera et in-
ventus es minus habens
28 fares divisum est regnum tuum et
datum est Medis et Persis
Gn 41,42 29 tunc iubente rege indutus est Dani-
hel purpura et circumdata est tor-
ques aurea collo eius
et praedicatum est de eo quod habe-
ret potestatem tertius in regno
30 eadem nocte interfectus est Baltha-
sar rex Chaldeus
31 et Darius Medus successit in regnum
annos natus sexaginta duo
6 placuit Dario et constituit supra
regnum satrapas centum viginti ut
essent in toto regno suo
2 et super eos principes tres ex quibus
Danihel unus erat
ut satrapae illis redderent rationem
et rex non sustineret molestiam
3 igitur Danihel superabat omnes
principes et satrapas
quia spiritus Dei amplior erat in eo 5,12
4 porro rex cogitabat constituere eum
super omne regnum
unde principes et satrapae quaere-
bant occasionem
ut invenirent Daniheli ex latere regni
nullamque causam et suspicionem
repperire potuerunt
eo quod fidelis esset et omnis culpa
et suspicio non inveniretur in eo
5 dixerunt ergo viri illi
non inveniemus Daniheli huic ali-
quam occasionem nisi forte in lege
Dei sui
6 tunc principes et satrapae subripue-
runt regi et sic locuti sunt ei 5,10
Darie rex in aeternum vive
7 consilium inierunt cuncti principes
regni
magistratus et satrapae senatores et
iudices
ut decretum imperatorium exeat et
edictum
ut omnis qui petierit aliquam pe- 12
titionem a quocumque deo et ho-

AC 21 haberet ΛZMc | suscitavit AZ | 23 et⁴ om. AO. | concubinae + tuae AOZMΦc |
ΣΛOSZMΦs ligneos quoque AO. | laudastis ΣOZMs | 24 conscripsit CΣ | 26 haec + est Zc | nu-
merabit AO | 27 adpensum est ACΣZΦ; appensus est O; adpensum es M. | inuentum
cr est CΣΦ; inuentum es M.; inuentus est A | 29 regno + suo ΣSc | 31 anno CM | et duo
AOZ; duos ΣMc || 6,1 super AΛSc | 2 illis] illius C | 3 eo] illo c | 4 regnum + suum
A | regni] regis CΣMΦc Hi | suspicionem] occasionem AOs | repperire] inuenire ACΣ |
6 dari ZMc | 7 cuncti] uniuersi Σ.; omnes c | regni + tui c | ut²] et ACZΦsr |

	mine		contristatus est	
	usque ad dies triginta nisi a te rex mittatur in lacum leonum		et pro Daniel posuit cor ut liberaret eum	
	⁸ nunc itaque rex confirma sententiam et scribe decretum		et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum	
15; Est 1,19!	ut non inmutetur quod statutum est a Medis atque Persis		¹⁵ viri autem illi intellegentes regem dixerunt ei	
	nec praevaricari cuiquam liceat		scito rex quia lex Medorum est	8; Est 1,19!
	⁹ porro rex Darius proposuit edictum et statuit		atque Persarum	
	¹⁰ quod cum Daniel conperisset id est constitutam legem		ut omne decretum quod constituit rex non liceat inmutari	
	ingressus est domum suam		¹⁶ tunc rex praecepit et adduxerunt Danihelem	14,29.30
	et fenestris apertis in cenaculo suo contra Hierusalem		et miserunt eum in lacum leonum	16.17: Lam 3,53
13; Est 3,2; II Par 29,30; Ps 54,18	tribus temporibus in die flectebat genua sua		dixitque rex Danieli	
14,3	et adorabat confitebaturque coram Deo suo sicut et ante facere consuerat		Deus tuus quem colis semper ipse liberabit te	20
	¹¹ viri igitur illi curiosius inquirentes invenerunt Daniel orantem et obsecrantem Deum suum		¹⁷ adlatusque est lapis unus et positus est super os laci	
	¹² et accedentes locuti sunt regi super edicto		quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum	14,10.13
	rex numquid non constituisti		ne quid fieret contra Daniel	
7	ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus		¹⁸ et abiit rex in domum suam et dormivit incenatus cibique non sunt inlati coram eo	
	usque ad dies triginta nisi a te rex mitteretur in lacum leonum		insuper et somnus recessit ab eo	
	ad quod respondens rex ait		¹⁹ tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit	19.20: 14,39
Est 1,19!	verus sermo iuxta decretum Medorum atque Persarum		²⁰ adpropinquansque lacui Danihelem voce lacrimabili inclamavit et affatus est eum	
	quod praevaricari non licet		Daniel serve Dei viventis	
2,25!	¹³ tunc respondentes dixerunt coram rege		Deus tuus cui tu servis semper putasne valuit liberare te a leonibus	16; 14,24
	Daniel de filiis captivitatis Iudae non curavit de lege tua et de edicto quod constituisti		²¹ et Daniel regi respondens ait rex in aeternum vive	5,10!
10!	sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua		²² Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum et non nocuerunt mihi	3,95; 14,31 I Mcc 2,60! Hbr 11,33
Mt 14,9	¹⁴ quod verbum cum audisset rex satis		quia coram eo iustitia inventa est in me	
			sed et coram te rex delictum non	

7 ~ triginta dies c | 8 inminuetur C; inminuatur Σ | atque] et O c | 10 consuerat s r] AC
 consueuerat cet. | 11 igitur] ergo c; om. Σ | danihelem ΣΛΦ c; danihele s. | 12 super
 edictum CΣ | a om. ΣΛSZMs cr | [deest s usque ad 7,23] | quod¹] quos AS c | uerus +
 est c | 13 iuda c.; iudae ΣOSZM | 14 danihele ΛOZMΦ c | illum] eum CΣΛM | 15 est
 om. O.; ~ atque persarum est c. | constituerit ΣOSZ c | 17 danihelem AΣΦ c | 18 allati
 c | 20 inclamavit] uocavit A | ~ te liberare c | a] de CΣ | (s) cr

feci

²³tunc rex vehementer gavisus est super eo

14,40 et Danihelem praecepit educi de lacu

eductusque est Danihel de lacu et nulla laesio inventa est in eo quia credidit Deo suo

14,41 ²⁴iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant Danihelem

et in lacum leonum missi sunt ipsi et filii et uxores eorum

et non pervenerunt usque ad pavementum lacu

donec arriperent eos leones et omnia ossa eorum comminuerunt

3,4,98! III Esr 4,47 ²⁵tunc Darius rex scripsit universis populis tribubus et linguis

habitantibus in universa terra pax vobis multiplicetur

²⁶a me constitutum est decretum ut in universo imperio et regno meo

tremescant et paveant Deum Danihelis

Ex 15,18! Lc 1,32,33! 26,27: 3,99,100! 2,44! 7,14! ipse est enim Deus vivens et aeternus in saecula

et regnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in aeternum

Est 10,9! Ioel 2,30! ²⁷ipse liberator atque salvator faciens signa et mirabilia in caelo et in terra

qui liberavit Danihelem de manu leonum

1,21 ²⁸porro Danihel perseveravit usque ad regnum Darii regnumque Cyri

Persae

8,1 ⁷anno primo Balthasar regis Babylonis Danihel somnium vidit

visio autem capitis eius in cubili suo et somnium scribens brevi sermone

comprehendit summamque perstringens ait

²videbam in visione mea nocte et ecce quattuor venti caeli pugna-

bant in mari magno

³et quattuor bestiae grandes ascendebant de mari diversae inter se Apc 13,11

⁴prima quasi leaena et alas habebat aquilae

aspiciebam donec evulsae sunt alae eius et sublata est de terra

et super pedes quasi homo stetit et cor eius datum est ei

⁵et ecce bestia alia similis urso in parte stetit

et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius et sic dicebant ei

surge comede carnes plurimas

⁶post hoc aspiciebam

et ecce alia quasi pardus

et alas habebat avis quattuor super se IV Esr 11,1

et quattuor capita erant in bestia et potestas data est ei

⁷post hoc aspiciebam in visione noctis

et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis 19,20,23

dentes ferreos habebat magnos

comedens atque comminuens et reliqua pedibus suis conculcans

dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam et habebat

cornua decem

⁸considerabam cornua

et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum 20; 8,9

et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius

et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto et os loquens

ingentia

⁹aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit 22; III Rg 2 Is 6,11 Apc 4

vestimentum eius quasi nix candidum Mt 17,21

et capilli capitis eius quasi lana Apc 1,14

AC 23 ~ uehementer rex gavisus est c; ~ rex gau. est uehem. Σ. | 24 comminuerent AΣ | ΣΛΟΣΖΜΦ 25 tribus AOSΦ | 27 qui] quia A | manu] lacu ΣOZMc || 7,4 subleuata CΣ | eius²] cr hominis c. | 5 dicebat AO; dicebatur Σ. | 6 post haec c | habebat + quasi c | 7 post haec c | 9 ~ candidum quasi nix c |

	munda	quattuor regna consurgent de terra	
	thronus eius flammae ignis	¹⁸ suscipient autem regnum sancti Dei	27; 2,44!
	rotae eius ignis accensus	altissimi	
	¹⁰ fluuius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius	et obtinebunt regnum usque in saeculum et saeculum saeculorum	22 Apc 22,5
	milia milium ministrabant ei	¹⁹ post hoc volui diligenter discere de bestia quarta	19.20: 7
	et decies milies centena milia adsistebant ei	quia erat dissimilis valde ab omnibus et terribilis nimis	
Apc 20,12	iudicium sedit et libri aperti sunt	dentes et ungues eius ferrei comedebat et comminuebat et reliquias pedibus suis conculcabat	
	¹¹ aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur	²⁰ et de cornibus decem quae habebat in capite	8
Apc 17,16; 19,20	et vidi quoniam interfecta esset bestia et perisset corpus eius et traditum esset ad conburendum igni	et de alio quod ortum fuerat ante quod ceciderant tria cornua de cornu illo quod habebat oculos et os loquens grandia et maius erat ceteris	
	¹² aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas et tempora vitae constituta essent eis usque ad tempus et tempus	²¹ aspiciebam et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos et praevalebat eis	Apc 11,7!
IV Esr 13,3 Mt 24,30! 26,64; Mc 13,26! Lc 21,27	¹³ aspiciebam ergo in visione noctis et ecce cum nubibus caeli quasi filius hominis veniebat	²² donec venit antiquus dierum et iudicium dedit sanctis Excelsi	9!
	et usque ad antiquum dierum pervenit	et tempus advenit et regnum obtinuerunt sancti	18.27
Mt 28,18! Apc 2,26	¹⁴ et dedit ei potestatem et honorem et regnum	²³ et sic ait bestia quarta regnum quartum erit in terra	7.17; IV Esr 11,39.40; 12,11
	et omnes populi tribus ac linguae ipsi servient	quod maius erit omnibus regnis et devorabit universam terram et conculcabit et comminuet eam	
6,26!	potestas eius potestas aeterna quae non auferetur	²⁴ porro cornua decem ipsius regni decem reges erunt	Apc 17,12
	et regnum eius quod non corrumpetur	et alius consurget post eos et ipse potentior erit prioribus et tres reges humiliabit ²⁵ et sermones contra Excelsum loquetur et sanctos Altissimi conteret et putabit quod possit mutare tempora et leges	2,21
28! 4,2! 8,27	¹⁵ horruit spiritus meus ego Daniel territus sum in his et visiones capitis mei conturbaverunt me	et tradentur in manu eius usque ad tempus et tempora et dimidium temporis	12,7!
	¹⁶ accessi ad unum de adsistentibus et veritatem quaerebam ab eo de omnibus his qui dixit mihi interpretationem sermonum et edocuit me		
23	¹⁷ hae bestiae magnae quattuor		

9 flamma CΣS | 11 esset¹] est AΣS | 14 ac] et O c | ipsi] illi A | 16 docuit ΛOZMΦ AC
 c | 17 ~ quattuor bestiae magnae c | regna] sunt regna quae c. | 18 et² + in CΣ | ΣΛOSZMΦ
 19 quia] qui M; quae AΣO c | reliquia O.; reliqua Φ c | 20 cornua + et c | illo] illud (s) cr
 CΣ | 23[adest s usque ad 9,11] | 24 erunt] sunt CΣ | 25 putavit A |

²⁶et iudicium sedebit ut auferatur potentia

et conteratur et dispereat usque in finem

²⁷regnum autem et potestas et magnitudo regni quae est subter omne caelum

18.22; 2.44!
Lc 12,32!
Sap 3,8!
Mi 4,7!

detur populo sanctorum Altissimi cuius regnum regnum sempiternum est

et omnes reges servient ei et oboedient

²⁸hucusque finis verbi

15! 10,8

ego Danihel multum cogitationibus meis conturbabar et facies mea mutata est in me

I Sm 21,12!

verbum autem in corde meo conservavi

^{7,1} **8** anno tertio regni Balthasar regis visio apparuit mihi

ego Danihel post id quod videram in principio

II Esr 1,1

²vidi in visione mea cum essem in Susis castro quod est in Aelam civitate

vidi autem in visione esse me super portam Ulai ³et levavi oculos meos et vidi

20

et ecce aries unus stabat ante paludem habens cornua excelsa

et unum excelsius altero atque succrescens

postea ⁴vidi arietem cornibus ventillantem

contra occidentem et contra aquilonem et contra meridiem

et omnes bestiae non poterant resistere ei

neque liberari de manu eius

fecitque secundum voluntatem suam et magnificatus est

⁵et ego intellegebam

21

ecce autem hircus caprarum venie-

bat ab occidente super faciem totius terrae

et non tangebatur terram

porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos

⁶et venit usque ad arietem illum cornutum

quem videram stantem ante portam et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae

⁷cumque adpropinquasset prope arietem

efferatus est in eum et percussit arietem

et comminuit duo cornua eius et non poterat aries resistere ei

cumque eum misisset in terram conculcavit et nemo quibat liberare arietem de manu eius

⁸hircus autem caprarum magnus factus est nimis

cumque crevisset fractum est cornu magnum et orta sunt cornua quattuor subter illud per quattuor ventos caeli

⁹de uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum et factum est grande

contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem

¹⁰et magnificatum est usque ad fortitudinem caeli

et deiecit de fortitudine et de stellis et conculcavit eas

¹¹et usque ad principem fortitudinis magnificatus est

et ab eo tulit iuge sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius

11,31; 12,11;
I Mcc 1,47-49

¹²robur autem datum est contra iuge sacrificium propter peccata et prosternetur veritas in terra

et faciet et prosperabitur

¹³et audivi unum de sanctis loquentem

AC
ΣΛΟΣΖΜΦς
cr

27 super AOSMs; sub CΣ | omne] omnem AZ | oboedient + ei AOZ || 8,2 castrorum A | ciuitatem SZ; regione cHi | 7 prope] propter ΣSZM rHi | 8 cornu magnum CΣ | ~ quattuor cornua c | super CΣASZMs | 11 ad fortitudinem principis AO. | magnificatum S(vid.)c | 12 est + ei c |

	et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti	consurget rex impudens facie et intellegens propositiones	11,3!
	usquequo visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis quae facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur	²⁴ et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis	12
	¹⁴ et dixit ei usque ad vesperam et mane duo milia trecenti et mundabitur sanctuarium	et supra quam credi potest universa vastabit et prosperabitur et faciet et interficiet robustos et populum sanctorum ²⁵ secundum voluntatem suam	
	¹⁵ factum est autem cum viderem ego Danihel visionem et quaererem intellegentiam	et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnificabit et in copia rerum omnium occidet plurimos	
10,16.18	ecce stetit in conspectu meo quasi species viri	et contra principem principum consurget et sine manu conteretur	
	¹⁶ et audivi vocem viri inter Ulai et clamavit et ait Gabrihel fac intellegere istum visionem	²⁶ et visio vespere et mane quae dicta est vera est	
	¹⁷ et venit et stetit iuxta ubi ego stabam cumque venisset pavens corruui in faciem meam et ait ad me intellege fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio	tu ergo signa visionem quia post dies multos erit	12,4!
IV Esr 10,30	¹⁸ cumque loqueretur ad me conlapsus sum pronus in terram	²⁷ et ego Danihel languui et aegrotavi per dies	7,15!
10,10; IV Esr 5,15	et tetigit me et statuit me in gradu meo ¹⁹ dixitque mihi	cumque surrexissem faciebam opera regis et stupebam ad visionem et non erat qui interpretaretur	
10,14!	ego ostendam tibi quae futura sint in novissimo maledictionis quoniam habet tempus finem suum	9 in anno primo Darii filii Asueri de semine Medorum qui imperavit super regnum Chaldeorum	1,2; 11,1
3	²⁰ aries quem vidisti habere cornua rex Medorum est atque Persarum	² anno uno regni eius ego Danihel intellexi in libris numerum annorum	
5	²¹ porro hircus caprarum rex Graecorum est et cornu grande quod erat inter oculos eius ipse est rex primus	de quo factus est sermo Domini ad Hieremiam prophetam ut completerentur desolationis Hierusalem septuaginta anni	Ier 29,10
8; 11,4	²² quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo quattuor reges de gente eius consurgent sed non in fortitudine eius	³ et posui faciem meam ad Dominum Deum rogare et deprecari in ieiuniis sacco et cinere	Idt 4,8.9!
	²³ et post regnum eorum cum creverint iniquitates	⁴ et oravi Dominum Deum meum et confessus sum et dixi obsecro Domine Deus magne et ter-	II Esr 1,4.5 Dt 7,9!

14 mane + dies CΣA c Hi; + et s. | 16 istam CM | 17 filii A | 18 in terra AZ | 19 sunt AC
 AS c | 24 super CΣS | 26 ~ uisionem signa c | ~ multos dies c || 9,2 uno] nono AOZ.;
 *** S | desolationes AOSZs | 3 deum + meum AΦ c | deprecare CΣOSΦ |

ribilis
custodiens pactum et misericordiam
diligentibus te et custodientibus
mandata tua

3,29.30;
Ps 105,6!

⁵ peccavimus inique fecimus

impie egimus et recessimus et decli-
navimus a mandatis tuis ac iudiciis

II Esr 9,34

⁶ non oboedivimus servis tuis prophe-
tis qui locuti sunt in nomine tuo
regibus nostris principibus nostris
patribus nostris omnique populo ter-
rae

II Esr 9,33!
Bar 2,6
7-11;
Bar 1,15-20

⁷ tibi Domine iustitia nobis autem
confusio faciei sicut est hodie
viro Iuda et habitatoribus Hierusa-
lem et omni Israhel

his qui prope sunt et his qui procul
in universis terris ad quas eiecisti eos
propter iniquitates eorum in quibus
peccaverunt in te ⁸ Domine

nobis confusio faciei
regibus nostris principibus nostris et
patribus nostris qui peccaverunt

II Esr 9,17!
Ps 129,4

⁹ tibi autem Domino Deo nostro mi-
sericordia et propitiatio quia re-
cessimus a te

Ier 26,4.5!

¹⁰ et non audivimus vocem Domini Dei
nostri

ut ambulemus in lege eius
quam posuit nobis per servos suos
prophetas

¹¹ et omnis Israhel praevaricati sunt
legem tuam

et declinaverunt ne audirent vocem
tuam

Dt 29,27!

et stillavit super nos maledictio et
detestatio

quae scripta est in libro Mosi servi
Dei quia peccavimus ei

12.13:
Bar 2,1.2

¹² et statuit sermones suos quos locutus
est super nos et super principes
nostros qui iudicaverunt nos

ut superducerent in nos malum mag-
num
quale numquam fuit sub omni caelo
secundum quod factum est in Hieru-
salem

¹³ sicut scriptum est in lege Mosi
omne malum hoc venit super nos
et non rogavimus faciem tuam Do-
mine Deus noster ut reverteremur
ab iniquitatibus nostris

13-18:
Bar 2,8-20

et cogitaremus veritatem tuam

¹⁴ et vigilavit Dominus et adduxit eam
super nos

Ier 31,28!

iustus Dominus Deus noster in om-
nibus operibus suis quae fecit
non enim audivimus vocem eius

Ps 144,17!

¹⁵ et nunc Domine Deus noster qui
eduxisti populum tuum de terra
Aegypti in manu forti

Dt 7,8!

et fecisti tibi nomen secundum diem
hanc

peccavimus iniquitatem fecimus

II Sm 24,17!

¹⁶ Domine in omnem iustitiam tuam
avertatur obsecro ira tua et furor tuus
a civitate tua Hierusalem et monte
sancto tuo

propter peccata enim nostra et in-
iquitates patrum nostrorum
Hierusalem et populus tuus in ob-
probrium sunt

omnibus per circuitum nostrum

¹⁷ nunc ergo exaudi Deus noster ora-
tionem servi tui et preces eius

et ostende faciem tuam super sanc-
tuarium tuum quod desertum est

propter temet ipsum ¹⁸ inclina Deus
meus aurem tuam et audi

IV Rg 19,16!

aperi oculos tuos et vide desolatio-
nem nostram et civitatem super
quam invocatum est nomen tuum

Nm 6,27!

neque enim in iustificationibus nos-
tris prosternimus preces ante faciem

AC 5 inique] iniquitatem Φ c | 8 et om. C | 11 [deest s usque ad 10,19] | scriptae sunt AO. |
ΣΛΟΣΖΜΦ ei om. AO. | 12 statuit + super CΣ. | superinducerent CA; superinduceret c; induceret
(s) cr Σ. | ~ magnum malum c | 13 ~ hoc malum AOZ. | 14 dominus¹ + super malitiam
Φ c M Hi | 17 exaudi + domine AO | desertum] destructum AOZ |

	tuam	tum ducem	
	sed in miserationibus tuis multis	ebdomades septem et ebdomades	
	¹⁹ exaudi Domine placare Domine ad-	sexaginta duae erunt	
	tende et fac	et rursus aedificabitur platea et mu-	
	ne moreris propter temet ipsum De-	ri in angustia temporum	
	us meus	²⁶ et post ebdomades sexaginta duas	
Nm 6,27!	quia nomen tuum invocatum est	occidetur christus et non erit eius	
	super civitatem et super populum	et civitatem et sanctuarium dissipa-	
	tuum	bit populus cum duce venturo	
1 Sm 12,19!	²⁰ cumque adhuc loquerer et orarem et	et finis eius vastitas et post finem	
	confiterer peccata mea et peccata	belli statuta desolatio	
	populi mei Israhel	²⁷ confirmavit autem pactum multis	
	ut prosternerem preces meas in con-	ebdomas una	
	spectu Dei mei	et in dimidio ebdomadis deficiet hos-	
	pro monte sancto Dei mei	tia et sacrificium	
	²¹ adhuc me loquente in oratione	et in templo erit abominatio deso-	11,31; 12,11;
	ecce vir Gabrihel quem videram in	lationis	Mt 24,15;
	visione principio	et usque ad consummationem et	Mc 13,14
	cito volans tetigit me in tempore	finem perseverabit desolatio	
	sacrificii vespertini	10 anno tertio Cyri regis Persarum	
	²² et docuit me et locutus est mihi dixit-	verbum revelatum est Daniheli cog-	5,12!
	que	nomento Balthasar	
	Danihel nunc egressus sum ut doce-	et verum verbum et fortitudo magna	
	rem te et intellegeres	intellexitque sermonem	
	²³ ab exordio precum tuarum egressus	intellegentia est enim opus in visione	
	est sermo	² in diebus illis ego Danihel lugebam	IV Esr 6,35
	ego autem veni ut indicarem tibi	trium ebdomadarum diebus	
10,11,19	quia vir desideriorum es	³ panem desiderabilem non comedi	
	tu ergo animadvertite sermonem et	et caro et vinum non introierunt in	
	intellege visionem	os meum sed neque unguento unc-	
	²⁴ septuaginta ebdomades abbreviatae	tus sum	
	sunt super populum tuum et super	donec conplerentur trium ebdoma-	
	urbem sanctam tuam	darum dies	
	ut consummetur praevaricatio et	⁴ die autem vicesima et quarta mensis	
	finem accipiat peccatum	primi	
Is 6,7!	et deleatur iniquitas et adducatur	eram iuxta fluvium magnum qui est	Tb 6,1
	iustitia sempiterna	Tigris	4,5;
	et impleatur visio et prophetes	⁵ et levavi oculos meos et vidi	12,5,6
	et unguatur sanctus sanctorum	et ecce vir unus vestitus lineis	Ez 9,2!
	²⁵ scito ergo et animadvertite	et renes eius accincti auro obrizo	Apc 1,13; 15,6
	ab exitu sermonis ut iterum aedi-	⁶ et corpus eius quasi chrysolitus	
	ficetur Hierusalem usque ad chris-	et facies eius velut species fulgoris	Mt 28,3!

20 ut] et c²⁷ | 21 oratione + mea C | in uisione a principio Φ c; in uisionis principio Z. | AC
 24 et prophetis AS; et prophetia AOΦ c | 25 ergo + et planta aurem A | 26 duo C | eius¹
 + populus qui eum negaturus est AOΦ c Hi | 27 confirmabit CΣ c; legi nequit S | ebdomas
 C Hi] ebdoma AA.; ebdomada OΦ cr; ebdomadas Σ; ebdomadis SZM(vid.) | ~ erit in
 templo c | perseueravit ASZΦ || 10,1 ~ uerbum uerum c | ~ enim est opus S c; ~ enim
 opus est Σ | 5 obrizo + et lumbi eius accincti erant colore ephaz C ex Hi | 6 fulgoris c |

Apc 1,14!	et oculi eius ut lampas ardens	14	veni autem ut docerem te quae ven-	2,28; 8,19; Gn 49,1!
Ez 1,7!	et brachia eius et quae deorsum us-		tura sunt populo tuo in novissimis	
	que ad pedes quasi species aeris		diebus	
	candentis		quoniam adhuc visio in dies	
	et vox sermonum eius ut vox multi-	15	cumque loqueretur mihi huiusce-	
	tudinis		modi verbis	
Act 9,7	⁷ vidi autem ego Daniel solus visi-		deieci vultum meum ad terram et	
	onem		tacui	
	porro viri qui erant mecum non vi-	16	et ecce quasi similitudo filii hominis	Is 6,6.7; Ier 1,
	derunt		tetigit labia mea	
	sed terror nimius inruit super eos et		et aperiens os meum locutus sum et	8,15
	fugerunt in absconditum		dixi ad eum qui stabat contra me	8!
	⁸ ego autem relictus solus vidi visio-		domine mi in visione dissolutae sunt	
	nem grandem hanc		conpages meae et nihil in me re-	
16; 7,28!	et non remansit in me fortitudo		mansit virium	
	sed et species mea inmutata est in me	17	et quomodo poterit servus domini	
	et emarcui nec habui quicquam vi-		mei loqui cum domino meo	
	rium		nihil enim in me remansit virium	
	⁹ et audivi vocem sermonum eius		sed et halitus meus intercluditur	
	et audiens iacebam consternatus	18	rursum ergo tetigit me quasi visio	8,15
	super faciem meam		hominis	Dt 32,43 Lxx; Lc 22,43
	vultusque meus herebat terrae		et confortavit me ¹⁹ et dixit	
8,18	¹⁰ et ecce manus tetigit me		noli timere vir desideriorum pax tibi	11; 9,23
	et erexit me super genua mea et su-		confortare et esto robustus	
	per articulos manuum mearum		cumque loqueretur mecum convalui	
19; 9,23	¹¹ et dixit ad me Daniel vir desiderio-		et dixi	
	rum		loquere domine mi quia confortasti	
	intellege verba quae ego loquor ad		me	
	te et sta in gradu tuo nunc enim	20	et ait numquid scis quare venerim	
	sum missus ad te		ad te	
	cumque dixisset mihi sermonem		et nunc revertar ut proeliter adver-	13
	istum steti tremens		sum principem Persarum	
Lc 1,13!	¹² et ait ad me noli metuere Daniel		cum enim egrederer apparuit prin-	
	quia ex die primo quo posuisti cor		ceps Graecorum veniens	
	tuum ad intellegendum	21	verumtamen adnuntiabo tibi quod	11,2
	ut te adfligeres in conspectu Dei tui		expressum est in scriptura veritatis	
	exaudita sunt verba tua		et nemo est adiutor meus in omnibus	
	et ego veni propter sermones tuos		his nisi Michahel princeps vester	13
20	¹³ princeps autem regni Persarum	11	ego autem ab anno primo Darii	9,1.2
	restitit mihi viginti et uno diebus		Medi stabam ut confortaretur et	
21; 12,1	et ecce Michahel unus de principibus		roboraretur	
	primis venit in adiutorium meum	2	et nunc veritatem adnuntiabo tibi	10,21
	et ego remansi ibi iuxta regem Persa-		ecce adhuc tres reges stabunt in Per-	
	rum		side	

AC 6 deorsum + sunt c. | 9 et vultus c | 11 enim] autem AOZ | 12 metuere] timere C |
 ΣΛΟΣΖΜΦ 15 uerba CΣ | 16 uisione + tua AΦcHi | 19 [adest s usque ad 11,39] ; 20 persarum]
 (s) cr terrarum ASs | enim] ergo Φ; ego c., cf. M |

et quartus ditabitur opibus nimiis
super omnes
et cum invaluerit divitiis suis
concitabit omnes adversum regnum
Graeciae

36; 8,23 ³surget vero rex fortis et dominabitur
potestate multa
et faciet quod placuerit ei

8,22 ⁴et cum steterit conteretur regnum
eius
et dividetur in quattuor ventos caeli
sed non in posteros eius neque se-
cundum potentiam illius qua do-
minatus est

lacerabitur enim regnum eius etiam
in externos exceptis his

⁵et confortabitur rex austri et de
principibus eius praevalerebit super
eum

et dominabitur ditione multa enim
dominatio eius

⁶et post finem annorum foederabun-
tur

filiaque regis austri veniet ad regem
aquilonis facere amicitiam
et non obtinebit fortitudine bra-
chii

nec stabit semen eius

et tradetur ipsa et qui adduxerunt
eam

adulescentes eius et qui conforta-
bant eam in temporibus

⁷et stabit de germine radicum eius
plantatio et veniet cum exercitu
et ingredietur provinciam regis aqui-
lonis

et abutetur eis et obtinebit

⁸insuper et deos eorum et sculptilia
vasa quoque pretiosa argenti et auri
captiva ducet in Aegyptum
ipse praevalerebit adversum regem
aquilonis

⁹et intrabit in regnum rex austri et
revertetur ad terram suam

¹⁰fili autem eius provocabuntur et

congregabunt multitudinem exer-
cituum plurimorum

et veniet properans et inundans
et revertetur et concitabitur et con-
gredietur cum robore eius

¹¹et provocatus rex austri egredietur
et pugnabit adversum regem aqui-
lonis

et praeparabit multitudinem nimiam
et dabitur multitudo in manu eius

¹²et capiet multitudinem et exaltabi-
tur cor eius

et deiciet multa milia sed non prae-
valebit ¹³convertetur enim rex aqui-
lonis

et praeparabit multitudinem multo
maiores quam prius

et in fine temporum annorumque
veniet properans cum exercitu
magno et opibus nimiis

¹⁴et in temporibus illis multi consur-
gent adversum regem austri
filii quoque praevaricatorum populi
tui

extollentur ut impleant visionem et
corruent

¹⁵et veniet rex aquilonis et conportabit
aggerem

et capiet urbes munitissimas
et brachia austri non sustinebunt
et consurgent electi eius ad resis-
tendum et non erit fortitudo

¹⁶et faciet veniens super eum iuxta
placitum suum et non erit qui stet
contra faciem eius

et stabit in terra inclita et consume-
tur in manu eius

¹⁷et ponet faciem suam ut veniat ad
tenendum universum regnum eius
et recta faciet cum eo
et filiam feminarum dabit ei ut ever-
tat illud

et non stabit nec illius erit

¹⁸et convertet faciem suam ad insulas
et capiet multas

10.11:
25!

nis

cum levasset dexteram et sinistram
suam in caelum

et iurasset per viventem in aeternum

quia in tempus temporum et dimidi-
um temporiset cum completa fuerit dispersio
manus populi sancti

conplebuntur universa haec

⁸et ego audivi et non intellexi

et dixi domine mi quid erit post haec

⁹et ait vade Danihel quia clausi suntsignatique sermones usque ad
tempus praefinitum¹⁰eligentur et dealbabuntur et quasi
ignis probabuntur multi

et impie agent impii neque intelle-

gent omnes impii porro docti intel-

legent

¹¹et a tempore cum ablatum fuerit iuge
sacrificium^{9,27!}et posita fuerit abominatio in deso-
latione

dies mille ducenti nonaginta

¹²beatus qui expectat et pervenit ad
dies mille trecentos triginta quin-
que¹³tu autem vade ad praefinitum et
requiesce

et stabis in sorte tua in fine dierum

HUCUSQUE DANIEL IN HEBRAEO

VOLUMINE LEGIMUS CETERA QUAE

SEQUUNTUR USQUE AD FINEM LIBRI

DE THEODOTIONIS EDITIONE TRANS-

LATA SUNT

13 et erat vir habitans in Babylone et

÷ nomen eius Ioachim

²et accepit uxorem nomine Susannam

÷ filiam Chelciae

÷ pulchram nimis et timentem Do-

÷ minum

³parentes enim illius cum essent iusti

÷ erudierunt filiam suam secundum

÷ legem Mosi

⁴erat autem Ioachim dives valde

÷ et erat ei pomerium vicinum domus

÷ suae

÷ et ad ipsum confluebant Iudaei

÷ eo quod esset honorabilior omnium

⁵et constituti sunt duo senes iudices

÷ in anno illo

÷ de quibus locutus est Dominus quia

÷ egressa est iniquitas de Babylone

÷ a senibus iudicibus qui videbantur

÷ regere populum

⁶isti frequentabant domum Ioachim

÷ et veniebant ad eos omnes qui habe-

÷ bant iudicia

⁷cum autem populus revertisset per

÷ meridiem

÷ ingrediebatur Susanna et deambula-

÷ bat in pomerio viri sui

⁸et videbant eam senes cotidie ingre-

÷ dientem et deambulantem

÷ et exarserunt in concupiscentia eius

⁹et everterunt sensum suum

÷ et declinaverunt oculos suos

÷ ut non viderent caelum

÷ neque recordarentur iudiciorum ius-

÷ torum

¹⁰erant ergo ambo vulnerati amore eius

÷ nec indicaverunt sibi vicissim dolo-

÷ rem suam

¹¹erubescabant enim indicare concu-

÷ piscentiam suam

÷ volentes concumbere cum ea

¹²et observabant cotidie sollicitius vi-

÷ dere eam

÷ dixitque alter ad alterum

¹³eamus domum quia prandii hora estIdt 12,16;
Sir 9,9!

AC 7 eleuasset sc | temporum] *praem.* et S; et tempora Φc | 9 ~ praefinitum tempus c. |
 OSZMΦs 11 in desolationem Ssc | 12 usque ad cHi | et quinque CΣΛ. | 13 requiesces Φc | in
 et finem c | daniellem c | cetera *om.* c || 13,1 et nomen eius] nomine Φ; cui nomen erat
 AO | 2 pulchra AΣ | dominum] deum Λc | 4 pomarium Ac. | domui CΣMs cr |
 5 sunt + de populo c., *cf.* Ⓞ | ~ illo anno c. | senioribus ΛSc | 7 post meridiem CΣ;
 meridie AO | pomario c., *et sic semper* | 8 in concupiscentiam ΛSΦc | 9 auerterunt
 AOZ | 11 indicare + sibi AOc | concumbere CΣΛ | 13 ~ hora prandii c |

÷ et egressi recesserunt a se
 14 cumque revertissent venerunt in
 ÷ unum
 ÷ et sciscitantes ab invicem causam
 ÷ confessi sunt concupiscentiam suam
 ÷ et tunc in commune statuerunt tem-
 ÷ pus
 ÷ quando eam possent invenire solam
 15 factum est autem cum observarent
 ÷ diem aptum
 ÷ ingressa est aliquando sicut heri et
 ÷ nudius tertius
 ÷ cum duabus solis puellis
 ÷ voluitque lavari in pomerio
 ÷ aestus quippe erat 16 et non erat ibi
 ÷ quisquam praeter duos senes abs-
 ÷ conditos
 ÷ et contemplantes eam
 17 dixit ergo puellis adferte mihi oleum
 ÷ et smegmata
 ÷ et ostia pomerii claudite ut lavem
 18 et fecerunt sicut praeceperat
 ÷ clausuruntque ostia pomerii et egres-
 ÷ sae sunt per posticium ut adferrent
 ÷ quae iusserat
 ÷ nesciebantque senes intus esse abs-
 ÷ conditos
 19 cum autem egressae essent puellae
 ÷ surrexerunt duo senes et accurrerunt
 ÷ ad eam et dixerunt
 20 ecce ostia pomerii clausa sunt
 ÷ et nemo nos videt et in concupis-
 ÷ centia tui sumus
 ÷ quam ob rem adsentire nobis et
 ÷ commiscere nobiscum
 21 quod si nolueris dicemus testimo-
 ÷ nium contra te quod fuerit tecum
 ÷ iuvenis
 ÷ et ob hanc causam emiseris puellas
 ÷ a te

22 ingemuit Susanna et ait angustiae
 ÷ mihi undique
 ÷ si enim hoc egero mors mihi est
 ÷ si autem non egero non effugiam ^{22.23:}
 ÷ manus vestras I Par 21,13!
 23 sed melius mihi est absque opere in-
 ÷ cidere in manus vestras
 ÷ quam peccare in conspectu Domini
 24 et exclamavit voce magna Susanna 42
 ÷ exclamaverunt autem et senes adver-
 ÷ sus eam
 25 et cucurrit unus et aperuit ostia po-
 ÷ merii
 26 cum ergo audissent clamorem in
 ÷ pomerio famuli domus
 ÷ intruerunt per posticam ut viderent
 ÷ quidnam esset
 27 postquam autem senes locuti sunt
 ÷ erubuerunt servi vehementer
 ÷ quia numquam dictus fuerat sermo
 ÷ huiuscemodi de Susanna
 ÷ et facta est dies crastina
 28 cumque venisset populus ad virum
 ÷ eius Ioachim
 ÷ venerunt et duo presbyteri
 ÷ pleni iniqua cogitatione adversum
 ÷ Susannam ut interficerent eam
 29 et dixerunt coram populo
 ÷ mittite ad Susannam filiam Chelciae
 ÷ uxorem Ioachim
 ÷ et statim miserunt
 30 et venit cum parentibus et filiis et
 ÷ universis cognatis suis
 31 porro Susanna erat delicata nimis et
 ÷ pulchra specie
 32 at iniqui illi iusserunt ut discoperire-
 ÷ tur
 ÷ erat enim cooperta
 ÷ ut vel sic satiarentur decore eius
 33 flebant igitur sui et omnes qui no-

14 et² om. CΣ | in communi c | ~ statuerunt in commune AOZ. | 15 autem] ergo CΣ AC
 SMsr | 16 duo senes absconditi CΣ. | 17 lauer ΣOZMc | 18 posticum ΣMc | adferrent
 + ea AOZsr | 19 [deest s usque ad v. 37] | accurrerunt AO | 20 et² + nos c. | in con-
 cupiscentiam AOZ. | consentire CΣ | 21 ~ contra te testimonium c | 22 mihi undique]
 praem. sunt c; mihi sunt undique Φ; + sunt CΣ; + uenerunt S. | 23 mihi om. Σ.; ~ est
 mihi Sc | domini] dei AO. | 25 ad ostia pomarii et aperuit c. | ostium AO | 26 ergo]
 autem A; om. O. | ~ famuli domus in pomario c | postica M; posticum CA c; posticia Σ;
 posticam Φ.; posticium S | 27 autem] enim CΣ | 28 ~ ioakim uirum eius c. | 29 ioia-
 chim A |

÷ verant eam
³⁴ consurgentes autem duo presbyteri
 ÷ in medio populi
 Lv 24,14! ÷ posuerunt manus super caput eius
³⁵ quae flens suspexit ad caelum
 Ps 111,7! ÷ erat enim cor eius fiduciam habens
 ÷ in Domino
³⁶ et dixerunt presbyteri cum deambu-
 ÷ larem in pomerio soli
 ÷ ingressa est haec cum duabus puellis
 ÷ et clausit ostia pomerii et dimisit
 ÷ puellas
³⁷ venitque ad eam adulescens qui erat
 ÷ absconditus et concubuit cum ea
³⁸ porro nos cum essemus in angulo
 ÷ pomerii
 ÷ videntes iniquitatem cucurrimus ad
 ÷ eos
 ÷ et vidimus eos pariter commisceri
³⁹ et illum quidem non quivimus con-
 ÷ prehendere
 ÷ quia fortior nobis erat
 ÷ et apertis ostiis exiit
⁴⁰ hanc autem cum adprehendissemus
 ÷ interrogavimus quisnam esset adu-
 ÷ lescens
 ÷ et noluit indicare nobis
 ÷ huius rei testes sumus
⁴¹ credidit eis multitudo quasi senibus
 ÷ populi et iudicibus
 Lv 20,10! ÷ et condemnaverunt eam ad mortem
 24 ⁴² exclamavit autem voce magna Su-
 ÷ sanna et dixit
 2,22! ÷ Deus aeterne qui absconditorum es
 ÷ cognitor qui nosti omnia antequam
 ÷ fiant
⁴³ tu scis quoniam falsum contra me
 ÷ tulerunt testimonium
 ÷ et ecce morior cum nihil horum fe-
 ÷ cerim
 ÷ quae isti malitiose composuerunt ad-

÷ versum me
⁴⁴ exaudivit autem Dominus vocem
 ÷ eius
⁴⁵ cumque duceretur ad mortem
 ÷ suscitavit Deus spiritum sanctum
 ÷ pueri iunioris cuius nomen Daniel
⁴⁶ et exclamavit voce magna mundus Mt 27,24
 ÷ ego sum a sanguine huius
⁴⁷ et conversus omnis populus ad eum
 ÷ dixit
 ÷ quis est sermo iste quem tu locutus es
⁴⁸ qui cum staret in medio eorum ait
 ÷ sic fatui filii Israhel non iudicantes
 ÷ neque quod verum est cognoscentes
 ÷ condemnastis filiam Israhel
⁴⁹ revertimini ad iudicium quia falsum 61; Dt 19,18
 ÷ testimonium locuti sunt adversum
 ÷ eam
⁵⁰ reversus est ergo populus cum festi-
 ÷ natione
 ÷ et dixerunt ei senes veni et sede in
 ÷ medio nostrum
 ÷ et indica nobis quia tibi dedit Deus
 ÷ honorem senectutis
⁵¹ et dixit ad eos Daniel
 ÷ separate illos ab invicem procul et
 ÷ diiudicabo eos
⁵² cum ergo divisi essent alter ab altero
 ÷ vocavit unum de eis et dixit ad eum
 ÷ inveterate dierum malorum
 ÷ nunc venerunt peccata tua quae ope-
 ÷ rabaris prius ⁵³ iudicans iudicia in-
 ÷ iusta
 ÷ innocentes opprimens et dimittens
 ÷ noxios
 ÷ dicente Domino innocentem et ius- Ex 23,7!
 ÷ tum non interficies
⁵⁴ nunc ergo si vidisti eam dic sub qua 54.55:
 ÷ arbore videris eos loquentes sibi 58.59
 ÷ qui ait sub scino
⁵⁵ dixit autem Daniel recte mentitus

AC 34 autem + illi AO | populo CΣ. | manus + suas AΣOZM c | 35 enim] autem AOZ |
 ΣΛOSZMΦ in dominum AZ. | 36 puellas] *praem.* a se O c; + a se A | 37 [*adest s usque ad* 14,39] |
 (s) cr 41 et credidit AOZ. | ~ et iudicibus populi c | 43 tulere Csr. *Hi* | ~ testimonium tulerunt
 contra me c; ~ tulerunt contra me test. O | 45 deus] dominus AO c | 46 ~ sum
 ego CΣO | 47 ~ iste sermo Φ c | tu *om.* CΣΦ | 48 condemnatis C | 49 ad] in AO. |
 50 ~ deus dedit c | 52 aduenerunt AO | 54 colloquentes c | 55 autem] ad eum AΣOZ
 s (*vid.*). |

÷ es in caput tuum
 ÷ ecce enim angelus Dei accepta sen-
 ÷ tentia ab eo scindet te medium
⁵⁶ et amoto eo iussit venire alium
 ÷ et dixit ei semen Chanaan et non Iu-
 ÷ da
 Sir 9,9! ÷ species decepit te et concupiscentia
 ÷ subvertit cor tuum
⁵⁷ sic faciebatis filiabus Israhel
 ÷ et illae timentes loquebantur vobis
 ÷ sed non filia Iuda sustinuit iniquita-
 ÷ tem vestram
 58.59: ÷ nunc ergo dic mihi sub qua arbore
 54.55 ÷ comprehenderis eos loquentes sibi
 ÷ qui ait sub prino
⁵⁹ dixit autem ei Danihel recte mentitus
 ÷ es et tu in caput tuum
 ÷ manet enim angelus Dei gladium ha-
 ÷ bens ut secet te medium et inter-
 ÷ ficiat vos
 Idt 13,17 ⁶⁰ exclamavit itaque omnis coetus vo-
 ÷ ce magna et benedixerunt Deo qui
 ÷ salvat sperantes in se
⁶¹ et consurrexerunt adversum duos
 ÷ presbyteros
 t 19,18.19 ÷ convicerat enim eos Danihel ex ore
 ÷ suo falsum dixisse testimonium
 ÷ feceruntque eis sicuti male egerant
 ÷ adversum proximum ⁶² ut facerent
 ÷ secundum legem Mosi et inter-
 ÷ fecerunt eos
 ÷ et salvatus est sanguis innoxius in
 ÷ die illa
⁶³ Chelcias autem et uxor eius lauda-
 ÷ verunt Deum pro filia sua Susanna
 ÷ cum Ioachim marito eius et cognatis
 ÷ omnibus
 ÷ quia non esset inventa in ea res turpis
⁶⁴ Danihel autem factus est magnus in
 ÷ conspectu populi a die illa et dein-
 ÷ ceps
⁶⁵ et rex Astyages adpositus est ad pat-

÷ res suos
 ÷ et suscepit Cyrus Perses regnum eius
14 erat autem Danihel conviva regis et
 ÷ honoratus super omnes amicos
 ÷ eius
² erat quoque idolum nomine Bel
 ÷ apud Babylonios
 ÷ et inpendebantur in eo per dies sin-
 ÷ gulos similae artabae duodecim et
 ÷ oves quadraginta
 ÷ vinique amphorae sex
³ rex quoque colebat eum et ibat per
 ÷ singulos dies adorare eum
 ÷ porro Danihel adorabat Deum suum 6,10!
 ÷ dixitque ei rex quare non adoras Bel
⁴ qui respondens ait ei
 ÷ quia non colo idola manufacta sed
 ÷ viventem Deum
 ÷ qui creavit caelum et terram et habet
 ÷ potestatem omnis carnis
 Est 13,10.11!
 Jer 32,27!
⁵ et dixit ad eum rex
 ÷ non tibi videtur esse Bel vivens deus
 ÷ an non vides quanta comedat et bi-
 ÷ bat cotidie
⁶ et ait Danihel adridens ne erres rex
 ÷ iste enim intrinsecus luteus est et
 ÷ forinsecus aereus neque comedit
 Sir 30,19
 ÷ aliquando
⁷ et iratus rex vocavit sacerdotes eius
 ÷ et ait eis
 ÷ nisi dixeritis mihi quis est qui come-
 ÷ dat inpensas has moriemini
⁸ si autem ostenderitis quoniam Bel
 ÷ comedat haec
 ÷ morietur Danihel quia blasphema-
 ÷ vit in Bel
 ÷ et dixit Danihel regi fiat iuxta ver-
 Lv 1,38
 ÷ bum tuum
⁹ erant autem sacerdotes Bel septua-
 ÷ ginta exceptis uxoribus et parvu-
 ÷ lis et filiis
 ÷ et venit rex cum Danihele in tem-

56 ~ te decepit AO. | 57 ~ filia iuda non c. | 58 sub pino AO | 59 dei] domini AΦc | AC
 60 deum SZΦs c | 63 eius²] suo AO. || 14,2 ~ apud babylonios nomine bel c | uini quo-
 que ACΣ | 5 ~ rex ad eum non videtur tibi c. | ~ bel esse deus uiuens AO | 7 quis]
 qui CO | 8 quia] quoniam AOMsr | iuxta] secundum AOZ | 9 autem] ergo CΣAMr;
 enim Φ; legi nequit s | et uenit—belis om. Σ. | cr

- ÷ plum Belis
 10 et dixerunt sacerdotes Belis
 ÷ ecce nos egredimur foras
 ÷ et tu rex pone escas et vinum misce
 6,17! ÷ et claude ostium et signa anulo tuo
 11 et cum ingressus fueris mane nisi
 ÷ inveneris omnia comesta a Bel mo-
 ÷ riemur vel Danihel qui mentitus
 ÷ est adversum nos
 12 contemnebant autem quia fecerant
 ÷ sub mensa absconditum introitum
 ÷ et per illum ingrediebantur semper
 ÷ et devorabant ea
 13 factum est igitur postquam egressi
 ÷ sunt illi et rex posuit cibos ante Bel
 ÷ praecepit Danihel pueris suis et ad-
 ÷ tulerunt cinerem et cribravit per to-
 ÷ tum templum coram rege
 6,17! ÷ et egressi clausurunt ostium
 ÷ et signantes anulo regis abierunt
 14 sacerdotes autem ingressi sunt nocte
 ÷ iuxta consuetudinem suam
 ÷ et uxores et filii eorum et comede-
 ÷ runt omnia et biberunt
 15 surrexit autem rex primo diluculo et
 ÷ Danihel cum eo
 16 et ait rex salvane sunt signa Danihel
 ÷ qui respondit salva rex
 17 statimque cum aperuissent ostium
 ÷ intuitus rex mensam exclamavit vo-
 ÷ ce magna
 ÷ magnus es Bel et non est apud te do-
 ÷ lus quisquam
 18 et risit Danihel et tenuit regem ne
 ÷ ingrederetur intro
 ÷ et dixit ecce pavimento animad-
 ÷ verte cuius vestigia sunt haec
 19 et dixit rex video vestigia virorum et
 ÷ mulierum et infantium
 ÷ et iratus rex 20 tunc adprehendit sa-
 ÷ cerdotes et uxores et filios eorum
 ÷ et ostenderunt ei abscondita ostiola
 ÷ per quae ingrediebantur et consu-
 ÷ mebant quae erant super mensam
 21 occidit ergo illos rex et tradidit Bel in Ier 51,44!
 ÷ potestate Daniheli
 ÷ qui subvertit eum et templum eius
 22 et erat draco magnus in loco illo et Sap 15,18
 ÷ colebant eum Babylonii
 23 et dixit rex Daniheli ecce nunc non
 ÷ potes dicere quia non sit iste deus
 ÷ vivens adora ergo eum
 24 dixitque Danihel Dominum Deum 6,20
 ÷ meum adoro quia ipse est Deus vi-
 ÷ vens
 25 tu autem rex da mihi potestatem et
 ÷ interficiam draconem absque gla-
 ÷ dio et fuste
 ÷ et ait rex do tibi
 26 tulit ergo Danihel picem et adipem
 ÷ et pilos
 ÷ et coxit pariter fecitque massas
 ÷ et dedit in os draconi et disruptus
 ÷ est draco
 ÷ et dixit ecce quae colebatis
 27 quod cum audissent Babylonii in-
 ÷ dignati sunt vehementer et congre-
 ÷ gati adversum regem dixerunt
 ÷ Iudaeus factus est rex
 ÷ Bel destruxit draconem interfecit et
 ÷ sacerdotes occidit
 28 et dixerunt cum venissent ad regem
 ÷ trade nobis Danihelum alioquin
 ÷ interficiemus te et domum tuam
 29 vidit ergo rex quod inruerent in eum 29,30:
 ÷ vehementer 6,16
 ÷ et necessitate compulsus tradidit eis
 ÷ Danihelum
 30 qui miserunt eum in lacum leonum
 ÷ et erat ibi diebus sex

AC 9 in templo AZ | bel c | 10 bel c | appone cibos AO. | 11 comesa C | bel ÷ morte
 ΣΛΟΣΖΜΦs c | 12 contemnebant] confidebant AOZ | sub mensam AO | 13 igitur] autem AO |
 cr et¹ om. c. | 14 eorum] ipsorum AO | 16 signacula Φ c | 17 aperuisset SMΦs c | 18 sint
 CZΦs cr | ~ haec sunt AO. | 19 et²] ac CΣZ | iratus ÷ est c | 20 conprehendit CΣ |
 per qua CΣS | 21 in potestatem SZMΦs cr | danihelis Σ c | 22 eum] illum AOZ | 23 ~
 iste non sit c | 24 adorabo CΣ | uiuens ÷ iste autem non est deus uiuens c | 25 inter-
 ficio CASsr | 26 ~ pilos et adipem AO. | fecitque massas om. Σ. | massas] offas AO |
 draconis AOZ c | quae] quem AOSΦ c | 28 danihelum ZΦ c | 29 inruerunt CΣS | da-
 nihelum Φ c |

<p>6,22; I Mcc 2,60!</p> <p>31 porro in lacu erant septem leones et ÷ dabantur eis cotidie duo corpora ÷ et duae oves ÷ et tunc non data sunt eis ut devora- ÷ rent Danihelum 32 erat autem Abacuc propheta in Iu- ÷ daea ÷ et ipse coxerat pulmentum et intri- ÷ verat panes in alveolo ÷ et ibat in campum ut ferret messo- ÷ ribus 33 dixitque angelus Domini ad Abacuc ÷ fer prandium quod habes in Babylo- ÷ nem Daniheli qui est in lacu leonum 34 et dixit Abacuc domine Babylonem ÷ non vidi et lacum nescio Ez 8,3 35 et adprehendit eum angelus Domini ÷ in vertice eius et portavit eum ca- ÷ pillo capitis sui ÷ posuitque eum in Babylone super ÷ lacum in impetu spiritus sui 36 et clamavit Abacuc dicens</p>	<p>÷ Danihel tolle prandium quod misit ÷ tibi Deus 37 et ait Danihel recordatus es enim ÷ mei Deus et non dereliquisti dili- Ps 144,20! ÷ gentes te 38 surgensque Danihel comedit ÷ porro angelus Dei restituit Abacuc ÷ confestim in loco suo 39 venit ergo rex die septima ut lugeret 6,19.20 ÷ Danihelum ÷ et venit ad lacum et introspexit ÷ et ecce Danihel sedens 40 et exclamavit rex voce magna dicens ÷ magnus es Domine Deus Danihelis 6,23 ÷ et extraxit eum 41 porro illos qui perditionis eius causa 6,24 ÷ fuerant intromisit ÷ et devorati sunt in momento coram ÷ eo</p>
--	--

EXPLICIT DANIEL

PROPHETA

31 in lacum ACΣs | ~ leones septem c | ~ duo corpora quotidie c | datae AΛOS | AC
danihelem ZMΦ c | 32 offerret C.; offeret Σ | 33 in babylone CΣΦ | in lacum ACΣΛOs | ΣΛOSZMΦ
35 in uerticem CESZ | supra lacum AOZc.; super lacu Φ. | 36 daniel + serue dei c | (s) cr
deus] dominus AOZM. | 37 es] est AΣO | enim om. ΣSc | 38 dei] domini AΛOZc |
39 septimo c. | danihelem ZMΦ c | ad locum A | intro aspexit CΣ | [deest s usque ad
v. 41] | sedens ÷ in medio leonum c | 40 clamavit CΣ | ~ uoce magna rex c | est do-
minus AO | eum + de lacu leonum Σc | 41 fuerunt C; fuerint O.; fuerat Σ. | intromisit
+ in lacum c | eo + amen AO; + 42 tunc rex ait paueant omnes habitantes in uniuersa
terra deum danielis quia ipse est saluator faciens signa et mirabilia in terra qui liberavit
danielem de lacu leonum c |